

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Ιόνιος Βουλή: Ιστορία με Αρχειακή Τεκμηρίωση

Επιμέλεια: Αρώνη Αναστασία

Επιβλέπων Καθηγητής: Μεταλληνός Δημήτριος
Εξεταστής: Καββαδία Αλεξάνδρα

2021

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ,
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με αφορμή την περάτωση της παρούσας εργασία θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους διδάσκοντες που συνέβαλλαν στην ακαδημαϊκή μου πορεία έως σήμερα. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Μεταλληνό Δημήτριο που με την εμπιστοσύνη και την καθοδήγηση του με βοήθησε στην εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας.

Τέλος, ευχαριστώ από καρδιάς την οικογένεια μου για την αμέριστη υποστήριξη της σε κάθε βήμα της προσωπικής και ακαδημαϊκής μου ζωής.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα Ιόνια νησιά λόγω της σημαντικής γεωπολιτικής τους θέσης, αποτέλεσαν πόλο έλξης και στρατηγικές βάσεις για πολλούς επίδοξους κατακτητές. Από το 1185, όταν οι Νορμανδοί κατακτούν πλέον από τους Βυζαντινούς τις Κεφαλονιά, Ζάκυνθο και Ιθάκη και μέχρι το 1864, που οριστικοποιήθηκε η ένωση των Ιονίων νήσων με την Ελλάδα, τα Επτάνησα παρέμειναν υπό ξένη κυριαρχία.

Ο Ιόνιος χώρος συνδέθηκε από πολύ νωρίς με κυριαρχίες Δυτικού τύπου όπως των Βενετών, Γάλλων, Ρώσων και Άγγλων, γεγονός που δεν αποτέλεσε τροχοπέδη στη διατήρηση της ελληνικής τους γλώσσας και κουλτούρας. Η βενετική κυριαρχία ή «Ενετοκρατία» των Επτανήσων ήταν η σημαντικότερη και η μακροβιότερη. Ακολούθησαν η γαλλική, η ρωσοτουρκική, η δεύτερη γαλλική και τέλος, η αγγλική. Όπως ήταν αναμενόμενο, η διαρκής αλλαγές κυριάρχων δυνάμεων στα Επτάνησα επηρέασαν τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες του χώρου με ποικίλους τρόπους, πολλοί εκ των οποίων παραμένουν εμφανείς μέχρι και σήμερα. Το εθνικό πνεύμα των νησιωτών σε συνδυασμό με τη διακαή επιθυμία διατήρησης της ελληνικής τους ταυτότητας και κουλτούρας, τους οδήγησαν σε πολυετείς αγώνες με απώτερο σκοπό να επιτύχουν την Ένωση με το Ελληνικό Βασίλειο.

Το πρώτο βήμα για την επίτευξη της Ένωσης, ήταν η απαλλαγή από τα μοναρχικά καθεστώτα που επικρατούσαν και η ανάδειξη της Δημοκρατίας. Η Ιόνιος Βουλή αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα αποκύματα των προσπαθειών για την ουσιαστική εφαρμογή των δημοκρατικών θεσμών και διαδικασιών. Παρά το γεγονός, πως οι Επτανήσιοι δεν βίωσαν την τουρκική κυριαρχία με τον τρόπο που τη βίωσε η υπόλοιπη Ελλάδα, η συμμετοχή τους στην Ελληνική Επανάσταση ήταν καταληκτική, αποδεικνύοντας έτσι την επιθυμία τους να αποτελέσουν μέρος του ελληνικού συνόλου εμπράκτως. Οι πολυετείς αγώνες και προσπάθειες σε συνδυασμό με τη δημιουργία του Ριζοσπαστικού κινήματος και τη μαχητικότητα των Ιονίων Βουλευτών απέδωσε καρπούς, και το 1864 τα Ιόνια Νησιά, κατάφεραν να ενωθούν επίσημα με την Ελλάδα.

Η παρούσα εργασία αποτελεί το αποτέλεσμα βιβλιογραφικής έρευνας σχετικά με τα γεγονότα που έλαβαν χώρα πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την ίδρυση της Ιονίου Βουλής. Παράλληλα, παρουσιάζονται τα πρόσωπα που έδρασαν κατά την

προαναφερθείσα χρονική περίοδο. Βασικό στόχο της εργασίας, κατέχει η συνοπτική ιστορική παρουσίαση του θεσμού της Ιονίου Βουλής, μέσα από πληθώρα βιβλιογραφικών αναφορών.

Συμπερασματικά, από την παρούσα μελέτη, προκύπτει πως η προάσπιση των δημοκρατικών θεσμών και η ανάγκη διατήρησης της εθνικής ταυτότητας των Επτανήσιων, οδήγησε στη συσπείρωση τους και στην επίτευξη της ενοποίησης τους με την υπόλοιπη Ελλάδα. Η εργασία αποσκοπεί στην πρώτη παρουσίαση του Επτανησιακού Ζητήματος στον αναγνώστη και στην παρότρυνση του για περαιτέρω εμβάθυνση στην εν λόγω θεματολογία.

Λέξεις Κλειδιά: Ιόνιος Βουλή, Ιόνιοι Βουλευτές, Ένωση των Επτανήσων

ABSTRACT

The Ionian Islands, due to their important geopolitical position, have been a magnet for many aspiring conquerors. From 1185, when the Normans conquered Kefalonia, Zakynthos and Ithaca from the Byzantines and until 1864, when the union of the Ionian Islands with Greece was finalized, the Ionian Islands remained under foreign rule.

The Ionian area was associated from a very early age with Western-type dominions such as the Venetians, the French, the Russians and the English, a fact that did not hinder the preservation of their Greek language and culture. The Venetian rule or "Venetian domination" of the Ionian Islands was the longest in duration and most important. Then, the French, Russian-Turkish, second French and finally English followed. As expected, the constant changes of dominant forces in the Ionian Islands affected the political, social and economic conditions of the area in various ways, many of which remain evident to this day. The national spirit of the islanders in combination with the ardent desire to preserve their Greek identity and culture, led them to many years of struggle in order to accomplish the ultimate goal of unifying with the Greek Kingdom.

The first step towards the achievement of the Union was the liberation from the dominating monarchical establishments and the emergence of the Republic. The Ionian Parliament was one of the most significant outcomes for the effective implementation of the democratic institutions and procedures. Despite the fact that the Ionians did not experience Turkish rule in the way that the rest of Greece did, their participation in the Greek Revolution was final, thus proving their desire to be part of the Greek ensemble in practice.

All those years of struggles and efforts in combination with the creation of the Radical Movement and the militancy of the Ionian Members of the Parliament paid off, and in 1864 the Ionian Islands, managed to formally unite with Greece.

The present work is the result of a bibliographic research on the events that took place before, during and after the establishment of the Ionian Parliament. At the same time, the persons who acted during the aforementioned time period are presented. The main

objective of the work is the brief historical presentation of the institution of the Ionian Parliament, through a variety of bibliographic references.

In conclusion, from the present study, it appears that the protection of democratic institutions and the need to preserve the national identity of the Ionians, led to their consolidation and the achievement of their unification with the rest of Greece. The work aims at the first presentation of the Ionian Issue to the reader and encourages them to further deepen in this topic.

Key Words: Ionian Parliament, Ionian members of Parliament, Union of Ionian Islands

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT.....	6
ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΒΟΥΛΗΣ	13
1.1 Το κτίριο της Ιονίου Βουλής.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΒΟΥΛΗΣ.....	15
2.1 Ιστορική Αναδρομή έως την Ίδρυση της Ιονίου Βουλής.....	15
2.2 Ίδρυση της Ιονίου Βουλής	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΤΑ ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΒΟΥΛΗΣ	24
3.1 Από την Ένατη έως τη Δέκατη Τρίτη Ιόνιο Βουλή	24
3.1.1 Η Ένατη (Θ΄) Ιόνιος Βουλή.....	24
3.1.2 Η Δέκατη (Ι΄) Ιόνιος Βουλή.....	27
3.1.3 Η Ενδέκατη (ΙΑ΄) Ιόνιος Βουλή	28
3.1.4 Η Δωδέκατη (ΙΒ΄) Ιόνιος Βουλή.....	30
3.1.5 Η Δέκατη Τρίτη (ΙΓ΄) Ιόνιος Βουλή	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ	34
4.1 Ο Οικονομικός, Κοινωνικός και Πολιτικός Αντίκτυπος της Ένωσης	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΒΟΥΛΗΣ.....	38
5.1 Βιογραφικά Στοιχεία των Πολιτικών Προσώπων της Ιονίου Βουλής.....	38
5.1.1 Ζερβός Ηλίας Ιακωβάτος.....	38
5.1.2 Μομφεράτος Ιωσήφ	39
5.1.3 Λομβάρδος Κωνσταντίνος.....	40
5.1.4 Δομενεγίνης Φραγκίσκος Λαμπρινός	40
5.1.5 Ζαμπέλης Ναπολέον	41
5.1.6 Λειβαδάς Γεράσιμος	41
5.1.7 Μουστοξύδης Ανδρέας	42
5.1.8 Τυπάλδος Γεώργιος Ιακωβάτος	43
5.1.9 Πυλαρινός Σταματέλος	44
5.1.10 Παδοβάς Στέφανος.....	44

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	46
ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	47
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	49
Ελληνική Βιβλιογραφία	49
Ξένη Βιβλιογραφία.....	52
Εξωτερικές Πηγές	52
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	54
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....	56
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ.....	57

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Ιόνιος Βουλή - Κεντρική Είσοδος. Πηγή: (Corfu Advisor).....	13
Εικόνα 2: Θ' Βουλή. Σχέδιον Ψηφίσματος της Βουλής των Αντιπροσώπων Πηγή: (Corfu Museum).....	26
Εικόνα 3: Το Ψήφισμα της Ένωσης Πηγή: (Ημέρα Ζακύνθου 2020).....	32

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα μελέτη εστιάζει στην ιστορία των Επτανήσων και συγκεκριμένα στα ιστορικά γεγονότα και στα πρόσωπα που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με την Ιόνιο Βουλή.

Η διάρθρωση της εργασίας ξεκινάει αρχικά με την παρουσίαση και την ιστορία του κτιρίου της Ιονίου Βουλής το οποίο δεσπόζει έως και σήμερα στην Κέρκυρα. Όπως στα περισσότερα πολιτιστικά μνημεία η δόμηση του πέρα από πρακτική είναι και συμβολική, αφού στεγάζει τον δημοκρατικό θεσμό μέσω του οποίου επιτεύχθηκε μετά από πολυετή σειρά αγώνων και ξένης κυριαρχίας η Ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα.

Ακολουθεί η ιστορική αναδρομή των γεγονότων που διαδραματίστηκαν τόσο στο διεθνές παρασκήνιο, όσο και τοπικά στα Ιόνια νησιά μέχρι την ίδρυση της Ιονίου Βουλής. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται τα γεγονότα που οδήγησαν στην πρώτη γαλλική κυριαρχία από το 1797 έως το 1799 μέσω της συνθήκης του Καμποφόρμιο, μίας συνθήκης που επισφράγιζε τη γαλλική κυριαρχία μετά από την Ενετοκρατία που διήρκησε περισσότερο από 400 χρόνια. Οι Γάλλοι, δεν κατάφεραν να επικρατήσουν για μεγάλο διάστημα στα Επτάνησα, αφού τον Φεβρουάριο του 1799, αναγκάζονται να τα παραχωρήσουν στη ρωσοτουρκική συμμαχία. Σχηματίζεται τότε η Επτάνησος Πολιτεία. Λίγα χρόνια αργότερα, το 1807, με την υπογραφή της συνθήκης του Τιλσίτ, η Επτάνησος Πολιτεία, παραχωρείται εκ νέου στη Γαλλία, όπου παραμένει μέχρι το 1814.

Η μελέτη της ιστορίας των Επτανήσων συνεχίζεται, με αυτή τη φορά υπό το πρίσμα της κυριαρχίας των Άγγλων, η κυριαρχία των οποίων μετονομάζεται σε «Προστασία». Το 1817 ιδρύεται η Ιόνιος Βουλή και υπογράφεται το «Σύνταγμα των Ηνωμένων Κρατών των Ιονίων Νήσων». Από την πρώτη κιόλας συνεδρία της Α΄ Ιονίου Βουλής, γίνεται αισθητή η ανάγκη για ουσιαστικές πολιτικές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις των υπάρχοντων καθεστώτων. Οι διαρκείς πιέσεις που δέχονται οι Επτανήσιοι, συναρτήσει των διεθνών εξελίξεων, σηματοδοτούν την ίδρυση του Ριζοσπαστικού κινήματος, με σαφείς επιρροές από τη Γαλλική Επανάσταση και τον Διαφωτισμό. Τα γεγονότα της Επτανήσου συνδυάζονται σταδιακά με την Ελληνική

Επανάσταση, ενώ τα απολυταρχικά καθεστώτα των Άγγλων Αρμοστών, οδηγούν σε ένοπλες συγκρούσεις με τους νησιώτες.

Στο επόμενο κεφάλαιο της μελέτης, παρουσιάζονται τα ψηφίσματα, οι συνθήκες και τα πρόσωπα που συμμετείχαν στις αποφάσεις από την ένατη έως και τη δέκατη τρίτη Ιόνιο Βουλή, κατά τη θητεία της οποίας υπογράφηκε το ψήφισμα της Ένωσης.

Ακολουθεί το κεφάλαιο των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών συνθηκών που διαμορφώθηκαν κατά τη διάρκεια της Ένωσης και η συνοπτική παρουσίαση των συνεπειών της.

Στο τελευταίο κεφάλαιο της μελέτης, γίνεται αναφορά σε ορισμένα από τα πρόσωπα που συνέβαλλαν άμεσα ή έμμεσα στην Ένωση αλλά και στην ανάπτυξη και διατήρηση της ελληνικής και επτανησιακής κουλτούρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΒΟΥΛΗΣ

1.1 Το κτίριο της Ιονίου Βουλής

Διασχίζοντας κανείς την οδό Μουστοξύδη, παλαιότερα γνωστή ως Πλατύ Καντούνι, έρχεται αντιμέτωπος με ένα επιβλητικό, νεοκλασικό κτίσμα υψηλής αρχιτεκτονικής αισθητικής, την Ιόνιο Βουλή. Εστιάζοντας στις επιγραφές του κτιρίου, δεξιά και αριστερά, από την κύρια είσοδο του (Εικόνα 1), σχηματίζεται με κεφαλαία γράμματα η φράση στα ελληνικά και στα αγγλικά αντίστοιχα:

*«ΕΝ ΤΩ ΑΡΧΑΙΩ ΤΟΥΤΟ ΙΩΝΙΩ ΒΟΥΛΕΥΤΗΡΙΩ Η ΒΟΥΛΗ ΤΗΣ ΕΠΤΑΝΗΣΟΥ
ΘΕΛΗΣΕΙ ΙΟΝΙΟΥ ΛΑΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΝΕΣΕΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΙΔΟΣ ΔΥΝΑΜΕΩΣ
ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ ΕΨΗΦΙΣΕ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΝΗΣΩΝ ΜΕΤΑ ΤΟΥ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΗ 23Η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1863»*

Κάτω από τις επιγραφές και μπροστά στην κεντρική είσοδο, βρίσκεται η προτομή του τελευταίου προέδρου της, Στέφανου Παδοβά¹.

Εικόνα 1: Ιόνιος Βουλή - Κεντρική Είσοδος. Πηγή: (Αnon.)

Ο δημιουργός του πέτρινου αριστοκρατικού κτιρίου, Ιωάννης Χρόνης, κατασκεύασε το εν λόγω κτίριο με απώτερο στόχο την ανάδειξη του πολιτεύματος της δημοκρατίας

¹ Βλ.

και τη στέγαση της Επτανησιακής Βουλής. Ο Ιωάννης Χρόνης (1800-1879), καταγόταν από την Κέρκυρα. Φοίτησε στις σχολές αρχιτεκτονικής του Αντώνιου Βίλλα, στη σχολή Διακοσμητικής της Αυτοκρατορικής και Βασιλικής Ακαδημίας και στην Αρχιτεκτονική Σχολή. Ο Καποδίστριας τον κατέταξε μεταξύ των υποτρόφων της Φιλόμουσης Εταιρείας. Ο Χρόνης, υπήρξε ένας από τους πρώτους αρχιτέκτονες του νεοελληνικού κράτους. (Αγοροπούλου-Μπιρμπίλη, 1983). Η κατασκευή του κτιρίου ξεκίνησε το 1854 και ολοκληρώθηκε μόλις ένα χρόνο αργότερα, το 1855. Αποτελεί ένα από τα πλέον σημαντικά πολιτιστικά και αρχιτεκτονικά κληροδοτήματα του δημιουργού του, ο οποίος μεταξύ άλλων σχεδίασε το Μέγαρο του Ιωάννη Καποδίστρια, το κτίριο της Ιονικής τράπεζας, τη Borsa (το χρηματιστήριο) και πληθώρα αρχοντικών και εξοχικών κατοικιών που έως και σήμερα κοσμούν ιστορικά και αισθητικά την Κέρκυρα (Αγοροπούλου-Μπιρμπίλη, 1983). Το κτίριο της Ιονίου Βουλής, έμπροσθεν της εισόδου, φέρει πολύ ψηλούς κίονες δωρικού ρυθμού. Το εσωτερικό της Βουλής, δέχεται άπλετο φως, λόγω των πολυάριθμων μακρόστενων παραθύρων που βρίσκονται στα πλαϊνά της. Εσωτερικά, η Βουλή επενδύεται με πέτρα και ξύλο, ενώ ο τεράστιος θόλος της καλύπτεται από μία ξύλινη σκεπή. Ο εσωτερικός ημικυκλικός εξώστης που στηρίζεται σε ελλειπτικό περιστύλιο, επιτρέπει στους πολίτες να παρακολουθούν τις συνεδριάσεις που λαμβάνουν χώρα στη Βουλή.

Από το 1817 που ιδρύεται η Ιόνιος Βουλή έως και το 1823, τα μέλη της συνεδρίαζαν στο Μέγαρο του Βαΐλου στην πλατεία του δημαρχείου. Έκτοτε και μέχρι το 1849, η Βουλή συνερχόταν στα Ανάκτορα σε μία εκ των αιθουσών της ανατολικής πτέρυγας, όπου σήμερα στεγάζεται η Δημοτική Πινακοθήκη. Το 1849 μεταφέρεται σε δημόσιο κτίριο, στην τοποθεσία που βρίσκεται έως σήμερα. Η πυρκαγιά που προκλήθηκε στη Βουλή το 1852, ώθησε το Κοινοβούλιο να συγκεντρώνεται στα Δικαστήρια, ενώ συμφωνήθηκε η οικοδόμηση ενός νέου κτιρίου για τις ανάγκες του. Η ενδέκατη, δωδέκατη και δέκατη τρίτη Βουλή συνεδρίασαν στο νέο κτίριο που σχεδίασε ο Χρόνης. Το 1869 το Βουλευτήριο εκχωρείται ως δωρεά στην κερκυραϊκή κοινότητα. Το 1943 το κτίριο καίγεται για άλλη μία φορά, από τους εμπρησμούς των Γερμανών και αναστηλώνεται εκ νέου ύστερα από λίγα χρόνια υπό την εποπτεία του αρχιτέκτονα Ιωάννη Κόλλα. Το 1947, η αγγλική Πρεσβεία, παραχώρησε το κτίριο στο ελληνικό δημόσιο. Η σημασία του κτιρίου δεν περιορίζεται στην αρχιτεκτονική του αξία. Στις 23 Σεπτεμβρίου του 1863, στην Ιόνιο Βουλή, ύστερα από πολυάριθμα ιστορικά γεγονότα, ψηφίζεται η ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα. Λίγους μήνες

αργότερα και συγκεκριμένα την 21^η Μαΐου του 1864, τα Επτάνησα εντάσσονται επισήμως στην Ελλάδα, ενώ στο Κάστρο της Κέρκυρας δεσπόζει πλέον η Ελληνική σημαία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΒΟΥΛΗΣ

2.1 Ιστορική Αναδρομή έως την Ίδρυση της Ιονίου Βουλής

Παράλληλα με τους αγώνες των Ελλήνων για την απελευθέρωση τους από τον τουρκικό ζυγό, διαδραματίζεται και ένας ακόμα αγώνας ελληνικής ταυτότητας, ιδιαίτερης ιστορικής και κοινωνικής σημασίας. Το Επτανησιακό ζήτημα. Τα Επτάνησα, παρουσιάζουν μια ιστορική διαφοροποίηση από την υπόλοιπη Ελλάδα, αφού αποτέλεσαν το μοναδικό μέρος που παρέμεινε ανεξάρτητο από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, αλλά όχι από τη Δυτική Ευρώπη.

Απαρχή των αλλαγών που ακολούθησαν και εν τέλει οδήγησαν σταδιακά στην Ένωση των Επτανήσων, αποτελεί η συνθήκη Κάμποφόρμιο², μία συνθήκη ειρήνης μεταξύ της Γαλλίας και της Αυστρίας με συμβαλλόμενους τους Ναπολέον Βοναπάρτη³ και Κουντ Λουντβιχ φον Κομπεντζλ αντίστοιχα. Ένας από τους όρους της συνθήκης ήταν η παραχώρηση των Επτανήσων και της Ηπείρου στη Γαλλία. Η γεωγραφική θέση των Επτανήσων εξυπηρετούσε τη στρατηγική του Βοναπάρτη στην κατάκτηση της Αιγύπτου. Ο τελευταίος, φρόντισε μέσω διπλωματικών τακτικών και διαπραγματεύσεων να κατοχυρώσει την κυριαρχία των Επτανήσων και να ενισχύσει έτσι τη θέση του στην Ανατολική Ευρώπη. Όπως έγραψε ο Λούντζης (1971) σχετικά με τον Ναπολέον, στην επιστολή του στο Γαλλικό Διευθυντήριο ο τελευταίος ανέφερε: «Τα νησιά της Κέρκυρας, της Ζακύνθου και της Κεφαλληνίας έχουν περισσότερο ενδιαφέρον για μας, παρ' όλη η Ιταλία. Αν θα είμαστε υποχρεωμένοι να διαλέξουμε, θα ήταν προτιμότερο να παραχωρήσουμε την Ιταλία στον αυτοκράτορα και να κρατήσουμε τα τέσσερα νησιά, που είναι πηγή πλούτου και ευημερίας για το εμπόριο μας». Οι Γάλλοι, που διαδέχτηκαν την επί τετρακοσίων ετών Βενετική κυριαρχία των Ιονίων νήσων, έγιναν δεκτοί από τους επτανήσιους ως ελευθερωτές, αφού προήγαγαν τη δημοκρατία και συντέλεσαν σε πολιτειακές και κοινωνικές αλλαγές. Η Κούκου (1983) ωστόσο, παρατηρεί πως «αντίθετα από τις αυθόρμητες εκδηλώσεις του λαού, οι ευγενείς ήταν συγκρατημένοι και επιφυλακτικοί με την αλλαγή του πολιτεύματος».

² Η Συνθήκη του Κάμποφόρμιο (Campo Formio) υπογράφηκε στις 17 Οκτωβρίου 1797 στο χωριό Βενέτσια Τζούλια της Βενετίας (Britannica, 1998)

³ Ναπολέον Α' (1769-1821). Διατέλεσε στρατηγός και αυτοκράτορας της Γαλλίας (1804-1814) (Godechot, 1998)

Κατά την περίοδο της κυριαρχίας του Ναπολέοντα επί των Επτανήσων, ανατρέπονται τα απολυταρχικά καθεστώτα, όπως ίσχυαν έως τότε και θέτονται τα θεμέλια για την ανάδειξη της λαϊκής κυριαρχίας. Χαρακτηριστικά δείγματα των δημοκρατικών προθέσεων των Γάλλων αποτέλεσαν ορισμένες συμβολικές πράξεις, όπως η πυρπόληση της σημαίας του Αγίου Μάρκου και της «Χρυσής Βίβλου»⁴ στις στάχτες των οποίων φυτεύτηκε το δέντρο της ελευθερίας⁵. Την ίδια περίοδο, ίδρυσαν τα δικαστήρια, τη δημόσια βιβλιοθήκη και το πρώτο ελληνικό τυπογραφείο προσβλέποντας στην πνευματική κατάρτιση των Επτανησίων. Τέλος, στα σχολεία και στα δημόσια έγγραφα υιοθετήθηκε η ελληνική γλώσσα. Χαρακτηριστική των γεγονότων είναι η αναφορά του Ροδοκανάκη (1937): «Οι ευγενείς οικογένειες των Ιονίων άρχισαν επιτέλους να μιλούν την εθνική γλώσσα του λαού, οι διοικητικές πράξεις και τα επίσημα έγγραφα γράφονταν στην ελληνική και τα πατριωτικά αισθήματα καλλιεργήθηκαν». Παρά το σεβασμό και την ανάδειξη της δημοκρατίας εν μέσω Γαλλικής κυριαρχίας, ο Επτανησιακός λαός αντιμετώπιζε ισχυρή οικονομική ύφεση λόγω των υψηλών υλικών και οικονομικών απαιτήσεων του Γαλλικού στρατού. Οι συνθήκες που επικρατούσαν αποτυπώθηκαν από τον Ροδοκανάκη ως εξής: «Οι Γάλλοι έφτασαν στο σημείο να τρώνε ποντίκια, ενώ οι χωρικοί με χίλιους τρόπους αρνιόνταν να προμηθεύσουν τρόφιμα στον γαλλικό στρατό. Οι Γάλλοι λεηλατούσαν μοναστήρια και σπίτια». Αποτέλεσμα της οικονομικής εξαθλίωσης ήταν η εναντίωση του λαού στα στρατεύματα των κατακτητών και οι βίαιες συγκρούσεις.

Η ήττα του Ναπολέοντα στην Αίγυπτο το 1798, συνοδευόμενη από τη συμμαχία μεταξύ Ρωσίας και Τουρκίας, στοχοποιεί και πάλι τα Ιόνια Νησιά, αυτή τη φορά από νέους κατακτητές. Την ευθύνη της εκδίωξης των Γάλλων από τα Ιόνια Νησιά, αναλαμβάνει ο Ρώσος αντιναύαρχος Φιοντόρ (Θεόδωρος) Φιοντόροβιτς Ουσακώφ⁶ με τη βοήθεια του Τούρκου ομόλογου του, Καδίρ Μπέη. Κατά την πορεία τους προς τα Επτάνησα, απέστειλαν προκηρύξεις προς τους νησιώτες, προτρέποντας τους να συνδράμουν στην εκδίωξη των Γάλλων, υποσχόμενοι οικονομική ευημερία και ανάπτυξη. Ακολούθησε αντίστοιχη επιστολή του Οικουμενικού Πατριάρχη

⁴ Η Χρυσή Βίβλος ή Libro D'oro, αποτελούσε ένα βιβλίο- κατάλογο με τα ονόματα των Ενετών ευγενών εκ των οποίων εκλέγονταν οι διοικούντες. Κατά τη διάρκεια της Ενετοκρατίας δημιουργήθηκαν και άλλα βιβλία-κατάλογοι, περισσότεροι εκ των οποίων καταστράφηκαν έως το 1797

⁵ Τον Ιούλιο του 1797 φυτεύεται ένας μικρός πλάτανος στην Κάτω Πλατεία της Κέρκυρας. Στολίζεται με τα χρώματα της Επανάστασης (πράσινο – λευκό – κόκκινο)

⁶ Ο Ουσακώφ (1743-1817) μόνασε στα τελευταία χρόνια της ζωής του και αγιοκατατάχθηκε από τη Ρώσικη Εκκλησία το 2001 (Συλλογικό, 1991)

Γρηγορίου Ε΄ από την Πόλη, ο οποίος θεώρησε ότι η Ορθοδοξία κινδύνευε από «εξ Εσπερίας επιδράσεις»⁷ (Ματιάτος, 2003). Οι αλλεπάλληλες συγκρούσεις με τον γαλλικό στρατό, οδήγησαν στην κατάληψη των νησιών του Ιονίου από τη ρωσοτουρκική συμμαχία κατά το Φεβρουάριο του 1799, με τελευταία κατάκτηση την Κέρκυρα. Οι κάτοικοι της Κέρκυρας αντιμετώπισαν με ανακούφιση την αποχώρηση των δημοκρατικών Γάλλων από το νησί (Κατσαρός, 1983), σε αντίθεση με τους ευγενείς που δραστηριοποιήθηκαν για την επαναφορά των κατηργημένων προνομίων τους με την επανασύνταξη της Χρυσής Βίβλου. Οι νέοι κατακτητές των Ιονίων, στην προσπάθεια τους να αναδιαμορφώσουν την υφιστάμενη κατάσταση, ανακοίνωσαν την ίδρυση ενός ενιαίου κράτους με πρωτεύουσα την Κέρκυρα. Για το νέο κράτος συστάθηκε Γερουσία, προκειμένου να προαχθεί η συνεργασία μεταξύ ευγενών και αστών και υπογράφηκε Σύνταγμα. Το Σύνταγμα αυτό, όπως αναφέρει ο Ζώης (1955), καταρτίστηκε στην Κωνσταντινούπολη, έγινε αποδεκτό από τον Σουλτάνο και ονομάστηκε Βυζαντινό. Μέσω του νέου Συντάγματος, καθιερώνεται το ομοσπονδιακό σύστημα, επιτρέποντας έτσι σε κάθε νησί να διοικείται από το δικό του «Μεγάλο Συμβούλιο», το οποίο όμως συγκροτείται αμιγώς από την τοπική αριστοκρατία. Προκειμένου να αναγνωριστεί διεθνώς το νέο ενιαίο κράτος, μετέβησαν στην Κωνσταντινούπολη Ιόνιοι γερουσιαστές και ύστερα από σωρεία διαπραγματεύσεων με την Υψηλή Πύλη, κατέληξαν στην υπογραφή της Συνθήκης της Κωνσταντινούπολης στις 21 Μαρτίου του 1800 επισφραγίζοντας έτσι την ίδρυση του πρώτου αναγνωρισμένου κράτους του Ιονίου, επίσημα γνωστό ως «Πολιτεία των Επτά Ενωμένων Νήσων» ή «Επτάνησος Πολιτεία». Όπως αναφέρει ο Κονόμος (1983), το ημιαυτόνομο αυτό κρατίδιο δημιουργήθηκε μετά την κατάληψη των Επτανήσων από τη ρωσοτουρκική συμμαχία. Το νεοϊδρυθέν κράτος, επανέφερε μέσω του Συντάγματος το αριστοκρατικό καθεστώς ενισχύοντας έτσι τους ευγενείς, ενώ η εξουσία συγκεντρώθηκε στις αρχοντικές οικογένειες των νησιών που ήταν καταχωρημένες στη «Χρυσή Βίβλο». Η εκ νέου ανέλιξη των ευγενών, οδήγησε σε μία ακόμα οικονομική εξαθλίωση τους ταξικά και οικονομικά ασθενέστερους, οδηγώντας έτσι σε μαζικές επαναλαμβανόμενες επαναστάσεις η οποίες πήραν τη μορφή ένοπλων συγκρούσεων. Οι κατακτητές αδυνατώντας να αντιμετωπίσουν τον κοινωνικό αναβρασμό, αναγκάστηκαν να υπαναχωρήσουν από την Κέρκυρα.

Το 1801, τα Επτάνησα αυτονομούνται και ο Καποδίστριας γίνεται ένας εκ των δύο Διοικητών της Επτανησιακής Δημοκρατίας. Κατά την αποβίβαση του μαζί με τον Σιγούρο στην Κεφαλονιά, παύουν τις τοπικές αρχές και αναλαμβάνουν οι ίδιοι προσωπικά τη διοίκηση του νησιού (Μαυρογιάννης, 1889). Ο Καποδίστριας, διατέλεσε υπουργός της Επτανησιακής Δημοκρατίας από το 1802 έως και το 1807 και είχε ως πρώτη πολιτική μέριμνα την καταστολή των συγκρούσεων των ευγενών της Κεφαλονιάς και της Κέρκυρας. Κατά τη διάρκεια της θητείας του φρόντισε για την κατάλυση του Βυζαντινού Συντάγματος και την ψήφιση ενός νέου, πιο δημοκρατικού και φιλελεύθερου, το Σύνταγμα του 1803⁸ που είχε ως πρότυπο το Γαλλικό Σύνταγμα του 1795. Μέσω αυτού του Συντάγματος καταργείται η κληρονομική ευγένεια και θεσπίζεται η τάξη των «συνταγματικών ευγενών». Με τον τρόπο αυτό, διευρύνεται το σώμα των πολιτικά ενεργών πολιτών στους αστούς που επιθυμούσαν συμμετοχή στα κοινά.

Λίγα χρόνια αργότερα και με την υπογραφή της Συνθήκης του Τιλσίτ μεταξύ των Γάλλων και των Ρώσων, η Επτανήσιος Πολιτεία εκχωρείται στην κατοχή του Γάλλου Αυτοκράτορα Ναπολέοντα στις 7 Ιουλίου του 1807, μέσω ενός εκ των δύο μυστικών άρθρων της Συνθήκης. Συγκεκριμένα το δεύτερο άρθρο όριζε το εξής (Νικολάου, 1996):

*«Η Α.Μ. ο αυτοκράτωρ Ναπολέον... ως απόλυτος κτήτωρ και κυρίαρχος θα κατέχει
τας επτά Ιονίους Νήσους».*

Με την έλευση τους στις 19 Αυγούστου του 1807, οι Γάλλοι, καταργούν το ισχύον Σύνταγμα που είχε θεσπιστεί το 1803. Κατά τη δεύτερη κατοχή τους από τους Γάλλους, τα Επτάνησα δεν σταμάτησαν να δέχονται εξωγενείς πιέσεις για νέα κυριαρχία, αυτή τη φορά από τις αγγλικές δυνάμεις. Τόσο οι λεηλασίες των Άγγλων στα γαλλικά εμπορικά πλοία, όσο και οι εσωτερική προπαγάνδα με στόχο τη στροφή στην Αγγλική «Προστασία»⁹, προετοίμασαν το έδαφος για τον αγγλικό στρατό που το 1809 εισχωρεί πλέον στα Επτάνησα. Ο Ναπολέων ύστερα από μία σειρά ηττών, «παραδίδει» τα Επτάνησα στους Άγγλους ολοκληρωτικά, στις 26 Ιουνίου του 1814, με τελευταία την Κέρκυρα (Κονόμος, 1983). Υπό την αγγλική κυριαρχία, επανιδρύεται η Επτανήσιος Πολιτεία και αναγνωρίζεται εκ νέου η Γερουσία ως Σώμα,

⁸ Το Σύνταγμα της Επτανήσου Πολιτείας αποτελούσε το μοναδικό που είχε θεσπιστεί έως τότε με σχετικά δημοκρατικές διαδικασίες και προήγαγε την ατομική ελευθερία

⁹ Ως Προστασία στα νησιά του Ιονίου, ονομάστηκε επίσημα η αγγλική κατοχή

αλλά μόνο για την Κέρκυρα. Κατά το 1815, στο Συνέδριο της Βιέννης, υιοθετείται η πρόταση του Ιωάννη Καποδίστρια –ως εκπροσώπου της Ρωσίας- να ανεξαρτητοποιηθούν τα Επτάνησα και να αναγνωριστούν ως ελεύθερο ενιαίο κράτος, με την ονομασία Ηνωμένα Κράτη των Ιονίων Νήσων αλλιώς γνωστό ως Ιόνιο Κράτος υπό την «Προστασία» της Αγγλίας. Το Ιόνιο Κράτος, αποτέλεσε αναντίρρητα το πρώτο «ελεύθερο» ελληνικό κράτος ακόμα και υπό την κηδεμονία ξένης Δύναμης (Κλήμης, 2002). Τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους, ο Τόμας Μαίτλαντ¹⁰, διορίζεται ως Ύπατος Αρμοστής των Ιονίων Νήσων.

¹⁰Ο Τόμας Μαίτλαντ (1759-1824) διατέλεσε πρώτος Ύπατος Αρμοστής των Ιονίων νήσων υπό βρετανική κυριαρχία κατά τα έτη 1816-1824, ενώ χαρακτηρίστηκε ως ο πλέον δεσποτικός Αρμοστής των Ιονίων (Νικολούδης, 2018)

2.2 Ίδρυση της Ιονίου Βουλής

Το 1817, ψηφίζεται νέο Σύνταγμα για τα Επτάνησα, το «Σύνταγμα των Ηνωμένων Κρατών των Ιονίων Νήσων» (γνωστό και ως «Σύνταγμα Μαίτλαντ»), το οποίο προέβλεπε τη συγκρότηση εξαμελούς Γερουσίας και νομοθετικής Βουλής με 42 μέλη. Συγκεκριμένα, τα μέλη της Βουλής ήταν ο Πρόεδρος της Γερουσίας, πέντε γερουσιαστές και πέντε έπαρχοι οι οποίοι και αποτελούσαν το προκαταρκτικό συμβούλιο, τα μέλη του οποίου έμπαιναν στο Σώμα απευθείας από την «Προστασία», ενώ τα υπόλοιπα μέλη ήταν αιρετά. Η Βουλή εξέλεγε από τα μέλη της τους γερουσιαστές με φανερή ψηφοφορία, η οποία πολλές φορές και λόγω συνθηκών ήταν καθοδηγούμενη και σε απόλυτη συμφωνία με τις προθέσεις της «Προστασίας». Κάθε διετία, ο Αρμοστής συγκαλούσε τη Βουλή. Ο Πρόεδρος του Σώματος, διοριζόταν από τον βρετανικό θρόνο μέσω του Αρμοστή. Η Γερουσία, διατελούσε τυπικά το ρόλο της κυβέρνησης, ενώ ο πρόεδρος της ήταν και ο αρχηγός του Ιόνιου Κράτους. Μέσα στις αρμοδιότητες του ήταν η εποπτεία του νόμου, ο διορισμός των υπαλλήλων, η προώθηση νομοσχεδίων στη Βουλή και όταν η Βουλή δεν βρισκόταν σε σύνοδο, θέσπιζε νομοθετικά διατάγματα τα οποία και υποβάλλονταν προς κύρωση όταν η Βουλή πλέον θα συνεδρίαζε. Η Βουλή, ο Αρμοστής και η κεντρική κυβέρνηση είχαν την έδρα τους στην Κέρκυρα, πρωτεύουσα των Επτανήσων. Σε κάθε ένα από τα νησιά υπήρχε και η τοπική κυβέρνηση απαρτιζόμενη από έναν άγγλο τοποτηρητή του Αρμοστή, έναν τοπικό έπαρχο διορισμένο από τη Γερουσία και το τοπικό συμβούλιο αυτοδιοίκησης. Η εκτελεστική εξουσία ανήκε στην πενταμελή Γερουσία. Με το Σύνταγμα του 1817 αναγνωρίστηκαν δύο επικρατούσες θρησκείες, η Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία και η Αγγλικανική (Αβούρης, 1965) καθώς και δύο επίσημες γλώσσες, η ελληνική και η αγγλική. Το 1818, η Α΄ Ιόνιος Βουλή, στην πρώτη της συνεδρίαση, προέβη σε καταληκτικές θεσμικές αλλαγές βάσει των οποίων στη δικαιοδοσία της Υψηλής Αστυνομίας απέμεναν μόνο οι περιπτώσεις εγκλημάτων κατά του κράτους, δημιουργώντας έτσι δύο νέους κλάδους την Εκτελεστική Αστυνομία και την Δικαστική Αστυνομία για την ανάληψη των υπόλοιπων υποθέσεων (Πυλαρινός, et al., 2016). Ωστόσο, στην πολιτική σκηνή κυριαρχούσε ο Λόρδος Αρμοστής Τόμας Μαίτλαντ, που ενεργούσε ως ανεξάρτητος κυρίαρχος συνεργαζόταν στενά με την αριστοκρατία, διατηρούσε το δικαίωμα αρνησικυρίας και αυτοδιοίκησης σε κάθε νησί. Το πολιτικό σύστημα της εποχής, απέβλεπε στη

διασφάλιση των συμφερόντων της αγγλικής Προστασίας και ευνοούσε τους ταξικά ανώτερους. Ο Μαίτλαντ, διατηρούσε μία υποτιμητική στάση απέναντι στους νησιώτες και γενικά σε όσους δεν ήταν Βρετανοί. Εφήρμοσε ιδιαίτερα αυστηρά μέτρα σε οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση εμπλοκή των νησιωτών στην επανάσταση, συνέπειες των οποίων ήταν η εξορία, η δήμευση περιουσίας, η σύλληψη και άλλες (Βερύκιος, 1964). Άποψη του Μαίτλαντ ήταν πως «αν έδινε σε τέτοιους ανθρώπους πραγματικό Σύνταγμα, απλώς θα το καταπατούσαν» (Lord Frewen, 1897) Η επαναφορά του απολυταρχικού καθεστώτος ενδυνάμωνε τις κοινωνικές αναταραχές οι οποίες σταδιακά μετατρέπονταν σε εξεγέρσεις από τους νησιώτες. Ήταν σαφές, πως κατά τη διάρκεια της αγγλικής κυριαρχίας, η Βουλή δεν ασκούσε τις προσδιορισμένες αρμοδιότητες της, μάλιστα τα νομοσχέδια που εισάγονταν σε αυτήν από τη Γερουσία έως τη Θ' Βουλή του 1850, ψηφίζονταν χωρίς ιδιαίτερη συζήτηση και χωρίς αλλαγές (Αλυσανδράτος, 2008). Αυτός ήταν και ο λόγος που τις οκτώ πρώτες Βουλές τις χαρακτήριζαν ως «βουβές».

Παράλληλα με τις δυσμενείς συνθήκες των Επτανήσων, το 1821 ξεκινά στην Πελοπόννησο, η Ελληνική Επανάσταση κατά των Τούρκων. Παρά το βίαιο και απολυταρχικό καθεστώς του Μαίτλαντ και την αποθάρρυνση για οποιαδήποτε συνδρομή των Επτανησίων στην Επανάσταση από την αγγλική διοίκηση, πολλοί Επτανησίοι προσέφεραν τα μέγιστα τόσο στο στρατό ξηράς, όσο και στο ναυτικό. Ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η συμμετοχή των Επτανησίων στη μάχη του Λάλα στις 13 Ιουνίου του 1821, η οποία συνέβαλλε στη νικηφόρα έκβαση της για τους Έλληνες.

Τα επόμενα χρόνια λειτούργησαν ως εκκολαπτήριο των πρώτων Ριζοσπαστών στα Επτάνησα. Το 1824, ιδρύεται στην Κέρκυρα η Ιόνιος Ακαδημία, το πρώτο ελληνικό πανεπιστήμιο. Η δραστηριότητας της Ακαδημίας είχε ήδη ξεκινήσει από τον Νοέμβριο του 1823 χάρη στις άοκνες προσπάθειες του ιδρυτή του Frederic North (Αγγελομάτη - Τσουγκαράκη, 1997). Το 1836, ακολουθεί η ίδρυση της Αναγνωστικής Εταιρίας, η οποία και αποτέλεσε το αρχαιότερο πνευματικό Ίδρυμα της νεώτερης Ελλάδας. Μέλη της Αναγνωστικής Εταιρίας αποτέλεσαν μεταξύ άλλων οι Κάλβος, Καποδίστριας, Θεοτόκης και Σολωμός. Βασικός στόχος της Εταιρίας, ήταν η προμήθεια και διανομή εντύπων, βιβλίων και εφημερίδων από τη Δυτική

Ευρώπη, με απώτερο σκοπό την πνευματική, επιστημονική και πολιτική αφύπνιση των επτανησίων¹¹.

Η ανάγκη ελεύθερης έκφρασης και ιδεών μεγεθυνόταν και μέσω προκηρύξεων διοχετευόταν στους νησιώτες το επαναστατικό πνεύμα. Εκείνη την περίοδο, Αρμοστής των Ιονίων Νήσων ήταν ο Ιωάννης Κόλμπορν¹². Ο Κόλμπορν, με ανακοίνωση του στην Όγδοη Ιόνιο Βουλή, καθιερώνει την ελευθεροτυπία και δίνει άδεια για την ίδρυση πολιτικών λεσχών και συγκεντρώσεων, ενδυναμώνοντας έτσι το εθνικό φρόνιμα. Δεν αργεί να δημιουργηθεί το κίνημα των Ριζοσπαστών το 1848. Το εν λόγω εθνικό-απελευθερωτικό κίνημα θεωρείται ως το πρώτο πολιτικό κίνημα στην Ελλάδα με κομματική δομή. Μέσω της συσπείρωσης των Ριζοσπαστών, ενισχύθηκε και ο κοινός στόχος των επτανησίων που ήταν η αποκατάσταση του δημοκρατικού πολιτεύματος και η Ένωση των Επτανησίων με την υπόλοιπη Ελλάδα, ενώ οι ιδέες που προάγονταν ακολουθούσαν ιδεολογικά τα κινήματα της Ευρώπης. Το σώμα των Ριζοσπαστών αποτελούταν από στελέχη της αστικής τάξης αλλά και της διάνοησης. Η καθιέρωση της ελευθεροτυπίας και η αδειοδότηση ίδρυσης πολιτικών λεσχών, οδήγησε τους Ριζοσπάστες σε μη συγκαλυμμένες κινήσεις προβολής και διάδοσης των φιλελεύθερων και Ενωτικών ιδεών τους, γεγονός που τους κατέστησε ως ευκολότερο στόχο της «Προστασίας», αφού πλέον μπορούσαν να εντοπιστούν και να αντιμετωπιστούν ευκολότερα και αποτελεσματικότερα.

Ακολούθησαν πολυετείς εξεγέρσεις και αντιστάσεις κατά της αγγλικής κυριαρχίας, οι οποίες κορυφώθηκαν με την εξέγερση του Σταυρού στην Κεφαλονιά, στις 14 Σεπτεμβρίου του 1848 (Παξιμαδοπούλου-Σταυρινού, 1980). Η πρώτη προσπάθεια για απαγκίστρωση από την αγγλική κυριαρχία δεν στέφθηκε με επιτυχία παρά τον μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων. Η λιποταξία του Νικολάου Φωκά, επονομαζόμενου ως «Ρεπούμπλικα», συναρτήσε της μεγάλης αστυνομικής δύναμης στην πρωτεύουσα συνέβαλαν στην άδοξη κατάληξη της εξέγερσης. Ωστόσο, κατέδειξε τη θέληση και την αγωνιστικότητα των κατοίκων της Κεφαλονιάς και θεωρήθηκε ως το σημείο εκκίνησης νέων αποστολών απελευθέρωσης. Η εξέγερση του Σταυρού δεν είναι το μοναδικό ιστορικό σημείο εκείνης της περιόδου που διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ιστορία των Επτανήσων.

¹¹ (Anon.)

¹² Ιωάννης Κόλμπορν (1778-1863), βαρόνος του Σήτον. Ευρύτερα γνωστός ως αρμοστής Σήτον (Seaton). Διατέλεσε Αρμοστής των Επτανήσων από το 1843 έως το 1849

Στις 16 Αυγούστου του 1849 λαμβάνει χώρα η εξέγερση της Σκάλας, ενώ έχει προηγηθεί η αναθεώρηση του Συντάγματος του 1817 από τη Βουλή, στις 8 Μαΐου του 1849. Ένας μεγάλος αριθμός ένοπλων επαναστατών αλλά και λοιπών αγροτών και πολιτών, εξεγείρεται κατά τον Άγγλων στο νοτιοανατολικό κομμάτι της Κεφαλονιάς. Η αιματηρή δεύτερη εξέγερση της Σκάλας, αποτυγχάνει, ενώ δεκάδες αγωνιστές εκτελούνται ή βασανίζονται. Πολυάριθμες ήταν και οι υλικές απώλειες αφού κατεδαφίστηκαν οικίες, καταστράφηκαν περιουσίες και καλλιέργειες και διακόπηκαν εμπορικές και παραγωγικές δραστηριότητες. Πρωτοστάτες της εξέγερσης οι Θεόδωρος Βλάχος, Γρήγοριος Ζαπάντης-Νοδάρης και Αναστάσιος Λαμπρινάτος-Μπομποτής. Οι δύο πρώτοι απαγχονίζονται, ενώ ο τρίτος καταδικάζεται σε ισόβια. Η εξέγερση της Σκάλας ή Στάση της Σκάλας, συμπίπτει χρονολογικά με την «Άνοιξη των Λαών» ή αλλιώς γνωστή ως «Άνοιξη των Εθνών», μία σειρά επαναστάσεων και αναταραχών σε όλη την Ευρώπη, οι οποίες ξεκίνησαν τον Φεβρουάριο του 1848 (Merriman, 1996). Παρά το γεγονός ότι η όπως και η πρώτη απόπειρα, έτσι και η δεύτερη δεν τελεσφόρησαν υπέρ των νησιωτών, το πατριωτικό πνεύμα και η ανάγκη για επανάσταση παραμένουν αμείωτα στους καταπιεσμένους Επτανήσιους. Ο Ζερβός, στην εφημερίδα του Φιλελεύθερος που κυκλοφόρησε στις 19 Φεβρουαρίου του 1849 έγραψε χαρακτηριστικά (Ζερβός-Ιακωβάτος, 1849):

«....Θέλομεν τω όντι να γινωμεν και ουχί να λεγόμεθα απλώς Έλληνες. Θέλομεν να ενωθώμεν εις έν έθνος, αληθώς ελεύθερον και ανεξάρτητον, μεθ' όλης της ελληνικής φυλής. Θέλομεν να βελτιωθώμεν και να λάβωμεν υλικήν και διανοητικήν ανατροφήν ως εκείνην της Μητρός μας Ελλάδος και όχι ξένην και ανθελληνικήν...».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΤΑ ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΒΟΥΛΗΣ

3.1 Από την Ένατη έως τη Δέκατη Τρίτη Ιόνιο Βουλή

3.1.1 Η Ένατη (Θ') Ιόνιος Βουλή

Τις εξεγέρσεις των Επτανησίων ακολουθεί η λήξη των εργασιών της όγδοης Ιονίου Βουλής και προκηρύσσονται νέες εκλογές. Οι μεταρρυθμιστικές κινήσεις του Κόλμπορν που χαρακτηρίστηκαν ως φιλελεύθερες και εν μέρει φιλελληνικές οδήγησαν στις πρώτες ελεύθερες εκλογές του Ιονίου Κράτους που έλαβαν χώρα το 1850 για την ανάδειξη της ένατης Βουλής, γνωστή και ως «Η Ένατη Ελευθέρα των Ιονίων Βουλή». Στην ένατη Βουλή για πρώτη φορά οι Επτανήσιοι εκπροσωπήθηκαν από πολιτικά κόμματα και όχι από πολιτικές ομάδες (Κουρκουμέλης, 2015).

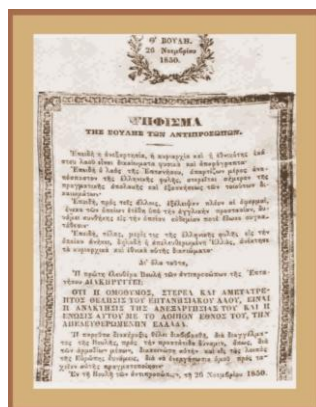
Τα κόμματα που πρωταγωνιστούσαν εκείνη την περίοδο, ήταν τρία, σε καθένα εκ των οποίων εκπροσωπούνται και συσπειρώνονται ποικίλες κοινωνικές ομάδες. Οι Ριζοσπάστες, οι Μετριοπαθείς Προοδευτικοί ή Μεταρρυθμιστές και οι Προστασιανοί, οι λεγόμενοι Καταχθόνιοι. Οι Ριζοσπάστες αποτελούσαν ένα εθνικο-απελευθερωτικό, αστικο-δημοκρατικό κίνημα, εμπνευσμένο από τις δημοκρατικές αρχές που κυριαρχούσαν στον Ευρωπαϊκό χώρο, με κύριο και βασικό στόχο τους την Ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα. Οι ηγέτες του κινήματος ήταν οι Ηλίας Ζερβός Ιακωβάτος και Ιωσήφ Μομφεράτος. Το κίνημα των Μεταρρυθμιστών, διακατεχόταν από φιλελεύθερες αντιλήψεις και αποσκοπούσε στη –κατά κύριο λόγο- μορφωτική πρόοδο των Επτανησίων. Αντιμετωπίζουν την «Προστασία» με ανεκτικότητα, ενώ παράλληλα προτάσσονται υπέρ συνταγματικών μεταρρυθμίσεων με ευνοϊκότερους όρους υπέρ των Ελλήνων και θεωρούν την προτροπή για την Ένωση ως άκαιρη. Οι Καταχθόνιοι, μάχονταν υπέρ της συνέχισης της «Προστασίας» και απολαμβάνουν την εύνοια της, μέσω της απόδοσης προνομίων επί του κρατικού μηχανισμού. Παρά το γεγονός ότι οι Καταχθόνιοι υστερούσαν αριθμητικά των δύο άλλων κομμάτων, από το 1852 και έπειτα αποκτούν πάντα την πλειοψηφία στη Βουλή. Μέλη του κόμματος ήταν αριστοκράτες και διατελούσαν συνήθως ως Γερουσιαστές ή ως ανώτερα κρατικά στελέχη. Όπως αναφέρει ο Λεοντσίνης (2003), η δομή των κομμάτων ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με τα ομόλογα τους στην κυρίως Ελλάδα, με

την προσωποπαγή δόμηση και τις ρευστές πολιτικές θέσεις (Αγγλικό Ρωσικό Γαλλικό).

Με το πέρας των εκλογών επικρατούν οι Ριζοσπάστες και σχηματίζεται η Θ' Ιόνιος Βουλή, σύμφωνα με τις συνταγματικές μεταρρυθμίσεις των ετών 1848-1849, η οποία στιγματίζει την Ελληνική ιστορία, αφού για πρώτη φορά προτείνεται επισήμως το ψήφισμα για κατάργηση της αγγλικής κυριαρχίας και Ένωσης των Επτανήσων με την υπόλοιπη Ελλάδα. Αναδεικνύονται στη Βουλή έξι Ριζοσπάστες βουλευτές, τρεις Μεταρρυθμιστές και ένας κυβερνητικός αντιπρόσωπος. Οι εργασίες της ενάτου Βουλής ξεκινούν στις 12 Μαρτίου του 1850. Η ένατη Βουλή σηματοδοτεί την έναρξη της ρήξης μεταξύ της εκτελεστικής εξουσίας και του Κοινοβουλίου. Μόλις στη δεύτερη της συνεδρίαση, στις 26 Μαρτίου, με πρωτοβουλία των Ριζοσπαστών Μομφεράτου, Ζερβού, Πυλαρινού και Λιβαδά, τέθηκε το ζήτημα άρνησης αποδοχής του προκαθορισμένου βουλευτικού όρκου. Ύστερα από διαπραγματεύσεις με τον Αρμοστή, ο όρκος, ελαφρά τροποποιημένος πλέον, πάρθηκε από τους βουλευτές, συνοδευόμενος από ένα κείμενο με τις αντιρρήσεις τους.

Η Θ' Βουλή προχωρά στην ψήφιση μίας σειράς σημαντικών νομοσχεδίων όπως της καθιέρωσης της 25^{ης} Μαρτίου ως εθνική εορτή, την καθολική ψηφοφορία και την κατασκευή ανδριάντα του Καποδίστρια. Εξαιρετικής σημασίας ήταν και το νομοσχέδιο που κατέθεσαν οι Μεταρρυθμιστές βουλευτές Ζαμπέλης και Κουρής σχετικά με την ατομική ελευθερία των πολιτών προκειμένου να περιοριστεί η αυθαιρεσία της υψηλής αστυνομίας. Το εν λόγω νομοσχέδιο ψηφίστηκε, όμως παρενέβη ο Αρμοστής, ο οποίος πρότεινε τροπολογίες. Η έντονη πίεση των Ριζοσπαστών, οδήγησε στην απόρριψη των τροπολογιών, γεγονός που κατέληξε στην απόφαση του Αρμοστή να αναβάλλει τις εργασίες της Βουλής για έξι μήνες. Από την πλευρά τους, οι Ριζοσπάστες, εισηγήθηκαν μία σειρά προτάσεων και μέτρων σχετικά με τον εξανθρωπισμό του ποινικού και σωφρονιστικού συστήματος των Επτανήσων, ενώ πρότειναν για ψήφιση το νομοσχέδιο για την κατάργηση της θανατικής ποινής. Η επανασύγκληση της Βουλής, συνοδεύεται από την ενασχόληση της με το δημόσιο μισθολόγιο. Όπως ήταν αναμενόμενο, η Γερουσία αντέδρασε έντονα, ενώ ο Αρμοστής ανέβαλλε εκ νέου τις εργασίες της για τρεις μήνες. Οδεύοντας προς τη λήξη της βουλευτικής Συνόδου, οι Ριζοσπάστες βουλευτές συντάσσουν το ψήφισμα (Εικόνα 2) που παύει την «Προστασία» και οδηγεί στην Ένωση με το Ελληνικό Βασίλειο. Το ψήφισμα υπογράφεται από το σύνολο των Ριζοσπαστών βουλευτών.

Στη συνεδρίαση της Βουλής, στις 26 Νοεμβρίου 1850, ο Τυπάλδος Δοτοράτος¹³ Καπελέτος¹⁴ ξεκινάει την εισαγωγή πριν την ανάγνωση του ψηφίσματος της ενωτικής διακήρυξης. Ο εισαγγελέας διακόπτει τον Δοτοράτο, καθότι αναφερόταν σε θέμα το οποίο δεν είχε συμπεριληφθεί στην ημερήσια διάταξη. Ακολουθεί η παρέμβαση του προέδρου της Βουλής, Γεωργίου Κανδιάνου Ρώμα για τη συνέχιση της ανάγνωσης του ψηφίσματος. Λίγο αργότερα και χωρίς ο Δοτοράτος να προλάβει να ολοκληρώσει την ανάγνωση, ο Αρμοστής διατάζει τη διακοπή της συνεδρίασης του Σώματος και την αναβολή της λειτουργίας της Βουλής για τέταρτη φορά μέχρι τότε, ώστε να αποτρέψει την κατάθεση του στο Προεδρείο. Επικράτησε πανδαιμόνιο στη Βουλή, με το πλήθος στα θεωρεία να ζητωκραυγάζει για την πρωτοβουλία των Ριζοσπαστών ενώ ταυτόχρονα αποδοκίμαζε την αντιμετώπιση του προέδρου. Οι Ριζοσπάστες βουλευτές διαμαρτύρονταν έντονα προκειμένου να καταχωριστεί το ψήφισμα στα πρακτικά της Βουλής, κάτι που δεν κατόρθωσαν να πετύχουν. Αμέσως μετά το συμβάν στο χώρο της Βουλής, στα νησιά σταματάει κάθε δημοκρατική διαδικασία, μεταξύ των οποίων και την κυκλοφορία του Τύπου. Ο Αρμοστής Γουόρντ¹⁵, αντιλαμβανόμενος του αντίκτυπου που επέφερε η φιλελεύθερη στάση της ριζοσπαστικής Ένατης Βουλής στη βρετανική πολιτική, στράφηκε προς το κόμμα των Μεταρρυθμιστών ώστε να επιτύχει την ανάδειξη πλειοψηφιών φιλικών προς την «Προστασία». Ακολούθησαν εξορίες των Ριζοσπαστών βουλευτών, μεταξύ των οποίων του Ζερβού στα Αντικύθηρα και του Μομφεράτου στην Ερεϊκούσα και προκήρυξη νέων εκλογών.

Εικόνα 2: Θ' Βουλή. Σχέδιον Ψηφίσματος της Βουλής των Αντιπροσώπων Πηγή: (

¹³ Παράρτημα I

¹⁴ Η ριζοσπαστική ομάδα δεν προχώρησε σε ομόφωνη επιλογή του Δοτοράτου για την ανάγνωση του ψηφίσματος (Πετράτος, 2016)

¹⁵ Χένρι Τζορτζ Γουόρντ (1797-1860) διατέλεσε Υπάτος Αρμοστής των Ιονίων νήσων από το 1849 έως το 1855

3.1.2 Η Δέκατη (Ι') Ιόνιος Βουλή

Η αποτυχία του φιλελεύθερου πειράματος του Θ' κοινοβουλίου οδήγησε στην ριζική μεταστροφή της ασκούμενης από την Αρμοστεία πολιτικής (Αλυσανδράτος, 1984). Στις εκλογές που ακολούθησαν, ύστερα από έντονη νοθεία και διαφθορά, συστήνεται το 1851, η Ι' Ιόνιος Βουλή, όπου αυτή τη φορά πλειοψηφούν οι Μεταρρυθμιστές. Το Ριζοσπαστικό κόμμα, έχοντας τους ηγέτες του στην εξορία, εκπροσωπείται πλέον από τους έως τότε άγνωστους Ζακυνθινούς Ριζοσπάστες βουλευτές. Ένας από τους Ζακυνθινούς Ριζοσπάστες ήταν ο Λομβάρδος Κωνσταντίνος, οποίος απεστάλη στη Βουλή ύστερα από τις αναπληρωματικές Ζακυνθινές εκλογές τον Μάρτιο του 1852. Ο Λομβάρδος, εγκατέλειψε τις δημοκρατικές διεκδικήσεις των Ριζοσπαστών προκατόχων του, μεταβάλλοντας έτσι το ριζοσπαστικό κόμμα σε έναν σφικτά προσωποκεντρικό σχηματισμό (Λούντζη, 2007). Η Ι' Βουλή λειτούργησε έως και το 1856. Ένα από τα μέληματα της δέκατης Βουλής ήταν η επιστροφή των Ζερβού και Μομφεράτου¹⁶, η οποία αναβάλλεται αφού δεν γίνεται δεκτή από τον Αρμοστή Γιανγκ¹⁷. Ο τελευταίος, στα τέλη του 1856, προκηρύσσει εκλογές προκειμένου να αναδειχθεί η νέα ΙΑ' Βουλή. Παρά τις μεθοδεύσεις και τη στρατηγική του Γουόρντ, η δέκατη Ιόνιος Βουλή δεν εξελίχθηκε υπέρ της βρετανικής κυριαρχίας. Η δεσποτική του διοίκηση συσπείρωσε το κοινό αίσθημα εχθρικής αντιμετώπισης της «Προστασίας», εμφυσώντας έτσι από το 1852 και έπειτα, την πλειοψηφική επιθυμία για Ένωση από τους Επτανήσιους.

¹⁶ Οι Ζερβός και Μομφεράτος ανέλαβαν τη σύνταξη του ψηφίσματος (Αλυσανδράτος, 1970)

¹⁷ Ο Τζον Γιανγκ (1807 - 1876) ήταν ο 8ος κατά σειρά Λόρδος Αρμοστής στα Ιόνια Νησιά. Διατέλεσε Αρμοστής από το 1855 έως το 1858

3.1.3 Η Ενδέκατη (ΙΑ΄) Ιόνιος Βουλή

Οι νοθείες και η διαφθορά των προηγούμενων εκλογών, ακολουθούν και τις εκλογές του Ιουλίου του 1856, παρωθώντας έτσι τους Ριζοσπάστες να παραμείνουν αμέτοχοι. Τον Ιανουάριο του 1857 επιστρέφουν οι εξόριστοι βουλευτές. Η επιστροφή των εξόριστων βουλευτών, οδηγεί στη σύγκρουση τους με τον Λομβάρδο, ο οποίος είχε αποκτήσει μεγάλη ισχύ. Οι διαφορές ιδεών, θέτουν τα θεμέλια για τον διαχωρισμό μεταξύ των Ριζοσπαστών σε «Παλαιούς» και «Νέους». Η ενδέκατη Βουλή συνήλθε στις 16 Φεβρουαρίου του 1857. Παράλληλα με τον πολιτικό αναβρασμό εκείνης της περιόδου, η στέγαση της Βουλής μετατοπίζεται λόγω πυρκαγιάς στο νέο βουλευτήριο, στο οποίο φιλοξενείται η ΙΑ΄ Βουλή. Η φίμωση του τύπου και ο διασκορπισμός των Ριζοσπαστών δημιούργησε ένα κενό στους πολυετείς αγώνες για Ένωση μέχρι τον Ιούνιο του 1857.

Στις 20 Ιουνίου του 1857, ο ριζοσπάστης βουλευτής Δάνδαλος Αντώνιος, παρουσιάζει στο Κοινοβούλιο την πρόθεση της «Προστασίας» για ένα είδος διχοτόμησης των Επτανήσων με τη μετατροπή της Κέρκυρας και των Παξών από αγγλικά προτεκτοράτα σε αποικιοκρατίες. Τα υπόλοιπα νησιά θα ενοποιούνταν με την Ελλάδα. Η ενδέκατη Βουλή, απορρίπτει ομόφωνα το σχέδιο διχοτόμησης και αποικιοκρατίας των Επτανήσων και συντάσσει την ανάλογη διακήρυξη¹⁸ που εν αντιθέσει με εκείνη του 1850, καταχωρείται στα πρακτικά της συνεδρίασης. Στην επίσημη εφημερίδα των Ιονίων Νήσων 6/18 Δεκεμβρίου 1858, αναφέρεται η διαμαρτυρία από τους βουλευτές για την αποικιοποίηση των δύο νησιών, ενώ διαχωρίζεται η θέση του Αρμοστή Γιανγκ, ο οποίος αρνείται την πρόθεση της Αγγλίας για αποικιοποίηση, ενώ ταυτόχρονα επικαλείται την έλλειψη δυνατότητας για να το επιτύχει. Συνεχίζοντας, ενθαρρύνει τους νησιώτες να συνεργαστούν με την Προστασία. Η αντίδραση των βουλευτών οδήγησε στη ματαίωση του σχεδίου αποικιοποίησης, ενώ ακολούθησε η παραίτηση του Γιανγκ. Τον Ιανουάριο του 1859, αποστέλλεται από το βρετανικό Υπουργείο Αποικιών στα Επτάνησα, ο φιλέλληνας Γουίλιαμ Γκλάντστοουν¹⁹, μέλος του ιδιαίτερου γραφείου της Βασίλισσας Βικτωρίας, προκειμένου να εξετάσει και να ανακόψει το ζήτημα της Ένωσης των Επτανήσων με την Ελλάδα. Οι προτάσεις του Γκλάντστοουν είχαν ως σκοπό να πείσουν τον

¹⁸ Παράρτημα II

¹⁹ Ο Ουίλλιαμ Γιούαρτ Γκλάντστοουν (1809-1898), ήταν Άγγλος πολιτικός και διετέλεσε τέσσερις φορές Πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου

επτανησιακό λαό πως αυτό που χρειάζεται είναι μεταρρυθμίσεις και όχι την Ένωση με το ελληνικό κράτος. Η ενδέκατη Βουλή, απορρίπτει τις προτάσεις του Γκλάντστοουν και με την αναχώρηση του, εγκαθίσταται ως Αρμοστής ο συντηρητικός υποστράτηγος, Νάιτ Στορκς²⁰. Η αποτυχία του Γκλάντστοουν σηματοδοτεί μία νέα περίοδο για τα Ιόνια νησιά, αφού μεταβάλλεται η εξωτερική αγγλική πολιτική, θέτοντας έτσι τα Επτάνησα ως «άχρηστα» πλέον για την επίτευξη των αγγλικών στρατηγικών στόχων. Η ενδέκατη Βουλή διαλύθηκε στις 25 Νοεμβρίου του 1861, όποτε και προκηρύχθηκαν εκλογές για τη δωδέκατη Βουλή.

²⁰ Ο Σερ Χένρι Νάιτ Στορκς (1811-1874). Διετέλεσε Αρμοστής από το 1859 έως το 1864

3.1.4 Η Δωδέκατη (ΙΒ΄) Ιόνιος Βουλή

Η δωδέκατη Ιόνιος Βουλή συνήλθε τον Φεβρουάριο του 1862 την οποία συγκροτούσαν Ριζοσπάστες. Πρόεδρος της, αναδείχθηκε ο Ζερβός. Οι διεθνείς εξελίξεις κορυφώνουν τις διαφορές μεταξύ των πρωτοστατών Ριζοσπαστών και οδηγούν στο σχίσμα του κόμματος. Οι «Παλαιοί» Ριζοσπάστες, με πρωτοστάτες τους Ζερβό και Μομφεράτο, εισηγούνται την αναστολή της Ένωσης και την ψήφιση μεταρρυθμίσεων βελτίωσης των υφιστάμενων συνθηκών, επικαλούμενοι τις δυσμενείς συνθήκες που θα επικρατήσουν για τον επτανησιακό λαό εφόσον ενωθεί με το Ελληνικό Βασίλειο. Οι «νέοι» Ριζοσπάστες με επικεφαλής τον Λομβάρδο, παραμένουν αρνητικοί σε οποιαδήποτε μεταρρύθμιση ή βελτίωση των νόμων, ισχυριζόμενοι πως με την εφαρμογή των ανωτέρω θα υπονομευόταν το εθνικό ζήτημα. Όπως αναφέρει ο Αλυσανδράτος (2008), οι Ζερβός και Μομφεράτος διαφώνησαν με τη συμβιβαστική αυτή πράξη της Ένωσης και παρά το γεγονός ότι για σειρά πολλών ετών τάχτηκαν υπέρ αυτής, αποφάσισαν να αποχωρήσουν από τη δωδέκατη Βουλή, στην οποία τους είχαν αποδοθεί οι θέσεις προέδρου και αντιπροέδρου αντίστοιχα. Τέλος, αρνήθηκαν την υποψηφιότητα για τη δέκατη Τρίτη Βουλή. Καθ' όλη τη θητεία της δωδέκατης Βουλής, έλαβαν χώρα σημαντικά διεθνή πολιτικά γεγονότα που επηρέασαν την πορεία τόσο της υφιστάμενης όσο και της επόμενης και τελευταίας Ιονίου Βουλής.

Την επανάσταση, τον Οκτώβριο του 1862²¹, συνακολούθησε η αναχώρηση του βασιλικού ζεύγους Όθωνα και Αμαλίας. Αρχική επιδίωξη των Άγγλων ήταν η εκλογή του πρίγκιπα Αλφρέδου ως βασιλιάς της Ελλάδος. Τον Νοέμβριο του ίδιου έτους, ο πρωθυπουργός της Αγγλίας Πάλμερστον, καλεί τον Χαρίλαο Τρικούπη και του ανακοινώνει την πρόθεση της Αγγλίας να κρατήσει την Κέρκυρα και να παραχωρήσει τα υπόλοιπα νησιά του Ιονίου στους Έλληνες. Ωστόσο, η επιλογή των Άγγλων ως προς το πρόσωπο του νέου βασιλιά δεν ήταν σύμφωνη από τις υπόλοιπες δυνάμεις βάσει του Πρωτόκολλου του Λονδίνου που υπογράφηκε το 1832. Τον Οκτώβριο του 1863, ύστερα από την Εθνοσυνέλευση, εκλέγεται ως νέος βασιλιάς των Ελλήνων, ο Γεώργιος Α΄²². Στις 13 Ιουλίου του 1863, υπογράφεται η Συνθήκη του Λονδίνου,

²¹ Η επανάσταση της 23^{ης} Οκτωβρίου για την ανατροπή του Όθωνα, ξεκίνησε από τη Βόνιτσα και δεν άργησε να εξαπλωθεί στην Αθήνα

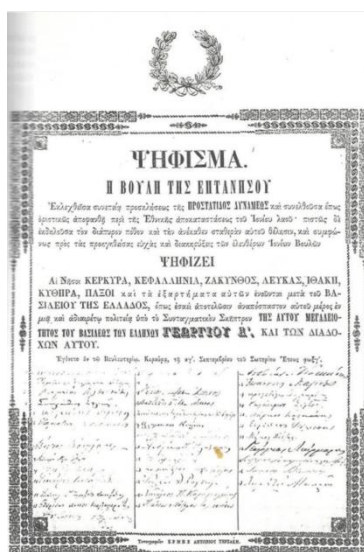
²² Πρίγκιπας Χριστιανός Γουλιέλμος Φερδινάνδος Αδόλφος Γεώργιος του Σλέσβιχ-Χόλσταϊν-Σόντερμπουργκ-Γκλύξμπουργκ (1845-1913)

κατά την οποία επισφραγίζεται η ενθρόνιση του Γεωργίου Α΄ στην Ελλάδα, ενώ ορίζεται κατευθείαν η ενηλικίωσή του. Στην ίδια Συνθήκη, ορίζεται ότι τα Επτάνησα δύνανται να προσαρτηθούν στο Ελληνικό Βασίλειο, εφόσον δεν υπάρξουν αντιρρήσεις από τις Μεγάλες Δυνάμεις και εφόσον αυτό επιθυμούσαν οι Επτανήσιοι. Κατά την υπογραφή της Συνθήκης για την Ένωση, η Ελλάδα δεν είχε την παραμικρή συμμετοχή (Λάσκαρης, 1930). Λίγες ημέρες αργότερα και συγκεκριμένα την 1^η Αυγούστου του 1863, η τέσσερις δυνάμεις, Αυστρία, Πρωσία, Γαλλία και Ρωσία μαζί με τη Μεγάλη Βρετανία, συνυπογράφουν ένα ειδικό πρωτόκολλο, βάσει του οποίου σταματά να υφίσταται η βρετανική «Προστασία» στο Ηνωμένο Κράτος των Ιονίων Νήσων. Έτσι, ακυρώνεται η απόφαση της Συνθήκης των Παρισίων, που πάρθηκε τον Νοέμβριο του 1815.

3.1.5 Η Δέκατη Τρίτη (ΙΓ΄) Ιόνιος Βουλή

Το καλοκαίρι του 1863, διαλύεται το Κοινοβούλιο της Επτανήσου Πολιτείας και προκηρύσσονται εκλογές. Από τις εκλογές αυτές, απέχουν οι «Παλαιοί Ριζοσπάστες». Τον Σεπτέμβριο του 1863 και συγκεκριμένα στις 19, συνήλθε σε Σώμα η 13^η Ιόνιος Βουλή. Τέσσερις ημέρες αργότερα, στην πρώτη συνεδρίαση της Βουλής, την 23^η Σεπτεμβρίου, με τη συναίνεση του τελευταίου αρμοστή, Στορκς, ο Στέφανος Παδοβάς, πρόεδρος της Βουλής, αναγινώσκει το ψήφισμα²³ (Εικόνα 3) της Ενώσεως του Ιονίου Κράτους με το Βασίλειο της Ελλάδας. Το ψήφισμα, όπως ήταν αναμενόμενο, εγκρίνεται σχεδόν παμψηφεί, αφού οι Ζερβός και Μομφεράτος το καταψηφίζουν. Η ανάγνωση του ψηφίσματος έγινε συνοδεία της δοξολογίας του Μητροπολίτη Αθανάσιου, ενώ ο γενικός πρόξενος της Ελλάδας, Βιτάλης, κρατώντας την ελληνική σημαία, εισήλθε στο Βουλευτήριο και είπε (Βλάσης, 2020):

«Η μήτηρ Ελλάς εις τον κόλπον αυτής αποδέχεται τας επτά αυτής θυγατέρας»

Εικόνα 3: Το Ψήφισμα της Ένωσης Πηγή: (Αnon., 2020)

Η Συνθήκη του Λονδίνου, στις 29 Μαρτίου του 1864, μεταξύ Ελλάδος, Μεγάλης Βρετανίας, Γαλλίας και Ρωσίας επισφραγίζει την παραχώρηση των Ιονίων νήσων στην Ελλάδα. Στην πραγματικότητα, πρόθεση του Βρετανικού Στέμματος ήταν η

²³ Παράρτημα III

παραχώρηση των Επτανήσων ως δώρο στον Γεώργιο Α΄, αλλά και η απαξίωση του γεωστρατηγικού ρόλου των Επτανήσων, στα νέα σχέδια των Άγγλων για το άνοιγμα νέων δρόμων προς την Ανατολή. Δύο μήνες αργότερα, στις 21 Μαΐου, ο πρωθυπουργός Ζαΐμης Θρασύβουλος παραλαμβάνει από τον τελευταίο Άγγλο Αρμοστή Χένρι Νάιτ Στορκς, τα Επτάνησα σε επίσημη τελετή που έλαβε χώρα στην Κέρκυρα. Στα Ιόνια νησιά υψώνεται και πάλι η ελληνική σημαία αποχωρούν τα αγγλικά στρατεύματα, λήγει το διοικητικό σχήμα της αγγλικής «Προστασίας» και στις 23 Μαΐου επανέρχονται τα ελληνικά στρατεύματα. Η Ένωση των Επτανήσων ήταν αποκύημα πολυετών προσπαθειών των νησιωτών και ιδίως των Ριζοσπαστών. Η προσάρτηση των Επτανήσων στο Ελληνικό Βασίλειο, ήταν η πρώτη μετά την Επανάσταση του 1821 και αποτέλεσε προάγγελο επόμενων ενώσεων όπως της Θεσσαλίας, της Μακεδονίας, της Θράκης και της Ηπείρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ

4.1 Ο Οικονομικός, Κοινωνικός και Πολιτικός Αντίκτυπος της Ένωσης

Την πολυπόθητη Ένωση συνόδευσαν δυσμενείς συνθήκες για τους Επτανήσιους. Ύστερα από την 50χρονη περίοδο της αγγλικής κυριαρχίας, το Επτανησιακό κράτος ήταν οικονομικά εξασθενημένο. Η παραχώρηση των Επτανήσων συνοδεύτηκε με σκληρούς όρους από τους Άγγλους.

Συγκεκριμένα:

- Τέθηκε οριστική ουδετερότητα απέναντι στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, ήτοι εγκατάλειψη οποιασδήποτε ενέργειας για ανεξαρτησία και απελευθέρωση των υποδουλωμένων ελληνικών περιοχών
- Ορίστηκε η εκλογή βασιλιά που θα υποστήριζε την πολιτική των όρων της Ένωσης
- Προβλέφθηκε η κατεδάφιση των φρουρίων όλων των νησιών
- Αυξήθηκε η ετήσια βασιλική χορηγία κατά 10.000 στερλίνες, ποσό που προέρχονταν από τα έσοδα των Επτανήσιων
- Τροποποιήθηκαν τα ειδικά προνόμια που είχαν παραχωρηθεί από τη Βρετανική Κυβέρνηση για το εμπόριο και τη ναυσιπλοΐα
- Η ελληνική κυβέρνηση όφειλε να αναλάβει την κάλυψη του κόστους συνταξιοδότησης και αποζημιώσεων των Άγγλων που έως τότε εργάζονταν στην Ιόνιο Πολιτεία και έχασαν τις θέσεις τους

Η έντονη διαφωνία του Τρικούπη, εκπροσώπου της Ελλάδας στις διαπραγματεύσεις του Λονδίνου, με το καθεστώς ουδετερότητας και την κατεδάφιση των φρουρίων, οδήγησε τελικά στη σύνταξη ξεχωριστού Πρωτόκολλου που περιορίζει την κατεδάφιση των οχυρών μόνο για την Κέρκυρα και τους Παζούς, ενώ καταργήθηκε τελείως η ρήτρα της ουδετερότητας. Τέλος, με τα Πρωτόκολλα Α' και Β' του Λονδίνου 13/25.1.1864 περί «ουδετερότητας των Επτανήσων και περί εμπορικών προνομίων και παραχωρήσεων στα Επτάνησα», μεταξύ Μ. Βρετανίας, Αυστρίας, Γαλλίας, Πρωσίας και Ρωσίας (Xenos, 1865) σε ότι αφορά τα ειδικά προνόμια,

ορίστηκε χρονικό όριο δεκαπενταετίας, ενώ κατοχυρώθηκε η ελευθερία στη θρησκευτική λατρεία.

Για την ολοκλήρωση της Ένωσης και συγκεκριμένα στις 19 Ιουλίου του 1864, φτάνουν στον Πειραιά οι εκλεγμένοι με καθολική ψηφοφορία Επτανήσιοι βουλευτές, προκειμένου να συμμετάσχουν στην Β' Εθνοσυνέλευση (Συλλογικό, 2004). Όπως προκύπτει από τα Πρακτικά (1864) των συνεδριάσεων της «εν Αθήναις Β' των Ελλήνων Συνελεύσεως», το ψήφισμα της Ένωσης που συνέταξε ο Τυπάλδος Ιακωβάτος χαρακτηρίστηκε από τη Συνέλευση ως «έργον πατριωτισμού μεν εθνικού, πολιτικής δε σοφής και δικαίας, συμφώνως προς τας αρχάς των εθνοτήτων, της ηθικής και της προόδου», , ενώ στη συνέχεια ειπώθηκε πως «η ευχή και ο πόθος του Πανελληνίου είναι η διά των συνθηκών ειρηνική ένωσις Κρήτης, Θεσσαλίας και Ηπείρου μετά της Ελλάδος» Στη Β' Εθνοσυνέλευση ψηφίστηκε επίσης το Σύνταγμα του 1864, το οποίο περιλάμβανε εκατόν δέκα άρθρα και ήταν επηρεασμένο από τα συντάγματα του Βελγίου του 1831 και της Δανίας του 1849. Θεωρείται ως το μακροβιότερο Σύνταγμα της Ελλάδος αφού η ισχύς του διήρκησε πάνω από εκατό χρόνια, ενώ τροποποιήθηκε δύο φορές το 1911 και το 1952. Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό του νέου καταστατικού χάρτη της χώρας, ήταν η επαναφορά της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας. Αναγνωριζόταν δηλαδή, το έθνος και ο ελληνικός λαός και όχι ο μονάρχης ως πηγή και φορέας της κρατικής εξουσίας. Μέσω του Συντάγματος, καθιερώνεται μεταξύ άλλων, η αρχή της άμεσης, μυστικής και καθολικής ψηφοφορίας η οποία θα διεξήγето και θα διενεργείτο ταυτοχρόνως σε όλη την επικράτεια, το σύστημα της μίας (μονήρους) Βουλής τετραετούς θητείας, τα δικαιώματα του συνέρχεσθαι και του συνετairίζεσθαι, ενώ καταργείται η Γερουσία (Αποπ.). Το 1864 ξεκινά μέσω του νέου Συντάγματος ή πρώτη περίοδος του πολιτεύματος της βασιλευόμενης δημοκρατίας. Το πολίτευμα θα αλλάξει για τελευταία φορά το 1975, με την καθιέρωση της προεδρευόμενης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Η Ένωση των Επτανήσων, επισφραγίστηκε με την καθιέρωση του Ύμνου Εις την Ελευθερίαν του Διονύσιου Σολωμού ως εθνικού ύμνου της Ελλάδος «κατ' υψηλήν απόφασιν του βασιλέως» (Πλουμίδης, 2016). Ο Πετρονικολός (1977) χαρακτηριστικά αναφέρει για τον ύμνο του Ζακυνθινού ποιητή: «περιφανή και ωραίον σύνδεσμον του πρώην Ιονικού Κράτους και της Μητρός Ελλάδος».

Προκειμένου να ολοκληρωθεί η Ένωση με το Ελληνικό Βασίλειο, έπρεπε πρωτίστως να λυθούν δύο βασικά ζητήματα. Η πλήρης Αφομοίωση των Επτανήσων και το Εκκλησιαστικό ζήτημα (Μεταλληνός, 2004). Για την επίτευξη της πλήρους αφομοίωσης του επτανησιακού κράτους, ψηφίστηκε ο νόμος ΡΝ΄ του 1866 (ΦΕΚ 12.Α/2-2-1866) αποτελούμενος από είκοσι άρθρα μέσω των οποίων ορίζονταν οι συνθήκες για την προσαρμογή των Επτανήσων στην Ελλάδα και στην υφιστάμενη ελληνική νομοθεσία. Οι αντιδράσεις των επτανησίων ως προς την Ένωση, διαφοροποιούνταν ανάλογα με την κοινωνική τους τάξη. Η αριστοκρατική τάξη προσπαθούσε να διατηρήσει τα προνόμια της, αποδοκιμάζοντας την ενσωμάτωση, ενώ η τάξη των μικροαστών επικροτούσε την πλήρη αφομοίωση, αφού θα της πρόσφερε προνόμια που δεν είχε υπό το υφιστάμενο καθεστώς. Ο τοπικός τύπος δημοσίευε πολυάριθμα δημοσιεύματα όπου και περιέγραφε την ισχυρή αντίσταση στην Ένωση των αριστοκρατικών και των γαιοκτημόνων (Ζαφειράτου, 2010).

Προκειμένου να επιλυθεί το εκκλησιαστικό ζήτημα που ανέκυψε με αφορμή την Ένωση, χρειάστηκαν αρκετές συνεδριάσεις του ελληνικού κοινοβουλίου κατά τη διάρκεια της κατάρτισης και ψήφισης του Συντάγματος του 1864. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρει ο Βαβούσκος (2016) οι συζητήσεις σχετικά με τα Άρθρα 1²⁴ και 2²⁵ περί θρησκείας απασχόλησαν τους Επτανήσιους βουλευτές, οι οποίοι και εισηγήθηκαν τροποποίησης του Άρθρου 2. Ύστερα από πολλές συζητήσεις και συνεδριάσεις, ψηφίστηκαν τα δύο άρθρα όπως διατυπώθηκαν εξ' αρχής στο σχέδιο του Συντάγματος, ενώ απορρίφθηκαν οι τροπολογίες των Επτανήσιων πληρεξούσιων. Μέσω της Ελληνικής Βουλής, επιταχύνεται η διαδικασία χειραφέτησης των Ιονίων Νήσων από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και στις 7 Ιουλίου του 1866, εκδίδεται η Πατριαρχική Πράξη που προβλέπει την ένωση των επαρχιών της Επτανήσου με την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος. Η Πράξη αυτή επισφραγίζει και την εκκλησιαστική Ένωση πέραν της πολιτικής.

²⁴ «Άρθρον 1. Η επικρατούσα θρησκεία εν Ελλάδι είναι η της Ανατολικής Ορθοδόξου του Χριστού Εκκλησίας· πάσα δε άλλη θρησκεία είναι ανεκτή και τα της λατρείας αυτής τελούνται ακολύτως υπό την προστασίαν των νόμων, απαγορευομένου του προσηλυτισμού και πάσης άλλης επεμβάσεως κατά της επικρατούσης θρησκείας

²⁵ Άρθρον 2. Η Ορθόδοξος Εκκλησία της Ελλάδος, κεφαλὴν γνωρίζουσα τον Κύριον ημών Ιησούν Χριστόν, υπάρχει αναποσπαστως ηνωμένη δογματικώς μετά της εν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης και πάσης άλλης ομοδόξου του Χριστού Εκκλησίας, τηρούσα απαρασαλεύτως ως εκείναι, τους τε ιερούς αποστολικούς και συνοδικούς κανόνες και τας ιεράς παραδόσεις· είναι δε αυτοκέφαλος, ενεργούσα ανεξαρτήτως πάσης άλλης Εκκλησίας τα κυριαρχικά αυτής δικαιώματα, και διοικείται υπό της Ιεράς Συνόδου Αρχιερέων

Σε τοπικό επίπεδο, οι συνθήκες ζωής των Επτανησίων είχαν εξελιχθεί προς το χειρότερο. Στη φορολογία των Επτανήσων προστέθηκαν και οι φόροι του νέου κράτους, ενώ συνέχισαν να ισχύουν οι παλιοί (Αργυρός, 2019). Στο εμπόριο, επιβλήθηκε ειδικός φόρος επί των εισαγωγών και των εξαγωγών των προϊόντων από και προς τη λοιπή Ελλάδα (Πανίτσας, 1994). Η έλλειψη κρατικής χρηματοδότησης συναρτήσκει της επιβολής του νόμου ΡΗ' (ΦΕΚ 61/21121865), οδήγησε πληθώρα Δημοσίων Ιδρυμάτων να κλείσουν μεταξύ των οποίων το Αρχοντείο της Παιδείας εν Επτανήσω, η Ιόνιος Ακαδημία, το εν Κερκύρα Ιερό σπουδαστήριο, το εν Κερκύρα Γυμνάσιον, τα Λύκεια Κερκύρας, Παξών, Λευκάδος, Ιθάκης, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου και Κυθήρων (Αργυρός, 2019). Η ανεπαρκής παρουσία, χρηματοδότηση και μέριμνα από πλευράς του Ελληνικού Κράτους απέναντι στα Ιόνια νησιά οδήγησε επίσης στο κλείσιμο των περισσότερων ανώτερων δικαστηρίων, στη μείωση της αστυνομικής δύναμης και στην υποστελέχωση των δημόσιων υπηρεσιών.

Ήταν σαφές και αναντίρρητο πως η Ένωση, στα πρώτα χρόνια της, εξασθένησε οικονομικά τους νησιώτες, ενώ υποβίβασε το βιοτικό τους επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΒΟΥΛΗΣ

5.1 Βιογραφικά Στοιχεία των Πολιτικών Προσώπων της Ιονίου Βουλής

Η πορεία προς την Ένωση διήρκησε πολύ και συνοδεύτηκε από κοινωνικές ανισότητες, πολιτικές αντιπαλότητες, οικονομική ύφεση, απολυταρχικά καθεστώτα, εξορίες και κοινωνικό αναβρασμό. Η Ένωση, αποτελούσε για πολλούς Επτανήσιους πρωταρχικό και μοναδικό σκοπό, ενώ για άλλους το όραμα αυτό καλλιεργήθηκε σταδιακά. Η προσάρτηση των Επτανήσων στο Ελληνικό Βασίλειο, ήταν αποτέλεσμα ομαδικής προσπάθειας και μαζικών διεκδικήσεων. Τα ιστορικά πρόσωπα που συνέβαλαν άμεσα ή έμμεσα στην κατάργηση της αγγλικής και οποιασδήποτε «Προστασίας», ήταν πολλά και άφησαν το στίγμα τους στην ελληνική ιστορία. Ενδεικτικά, αναφέρονται βιογραφικά στοιχεία²⁶, όπως παρουσιάζονται από τον ιστορικό Ερευνητή Ρεπούλιο Ηλία και συνδυαστικά με άλλες πηγές, από ορισμένα από τα μέλη της Ιονίου Βουλής, που συνέβαλαν τα μέγιστα για την υλοποίηση του σκοπού της Ένωσης.

5.1.1 Ζερβός Ηλίας Ιακωβάτος

Ο Ζερβός, γεννήθηκε το 1814 στην Κεφαλονιά. Ήταν γόνος οικογένειας ευγενών και η οικονομική του άνεση του επέτρεψε να ολοκληρώσει τις σπουδές του στη Νομική στο πανεπιστήμιο της Πίζας. Κατά τα χρόνια των σπουδών του ασπάστηκε τις ιδέες του Διαφωτισμού και της Γαλλικής Επανάστασης και θέλησε να τις εφαρμόσει στον υπό αγγλική κυριαρχία επτανησιακό χώρο. Διατέλεσε πρωτοστάτης και αρχηγός του κόμματος των Ριζοσπαστών, ενώ παράλληλα ασκούσε το επάγγελμα του δημοσιογράφου, εκδίδοντας την εφημερίδα «Φιλελεύθερος», μέσω της οποίας ασκούσε έντονη κριτική στην αγγλική «Προστασία». Κατά την εκλογή του το 1850, στην Ιόνιο Βουλή και όντας Πρόεδρος αυτής, υπερψηφίζει το ενωτικό ψήφισμα με αποτέλεσμα να οδηγηθεί σε μία σειρά εξοριών (Οθωνούς, Παξούς, Αντικύθηρα) από

²⁶ (Ρεπούλιος, 2015)

τους Άγγλους. Κατά τη διάρκεια της εξορίας του –καθώς και του Μομφεράτου, έτερου πρωτοστάτη των Ριζοσπαστών- αναλαμβάνει τα «ηνία» του κόμματος ο Κωνσταντίνος Λομβάρδος, ο οποίος παρεκκλίνει των αρχικών ιδεολογικών αρχών του κινήματος, οδηγώντας αργότερα στο Σχίσμα του, σε «Παλαιούς» και «Νέους» Ριζοσπάστες. Το 1864, ο Ζερβός αρνείται να υπογράψει το ψήφισμα της Ένωσης, γνωρίζοντας ότι υποκινείται πλέον από την αγγλική διπλωματία και εξυπηρετεί ξένα συμφέροντα, ενώ το καλοκαίρι του ίδιου έτους, λαμβάνει μέρος στη Β' Εθνοσυνέλευση ως πληρεξούσιος της Κεφαλονιάς. Ο Ζερβός, αφιέρωσε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του στη διακίνηση φιλελεύθερων ιδεών, στην ανάπτυξη του ριζοσπαστισμού και σε ενέργειες που προήγαγαν την Ένωση, με τίμημα πολυετείς εξορίες και συλλήψεις. Κατά τη διάσπαση του κόμματος, έφτασε στο σημείο αποχής από το ψήφισμα της Ένωσης, ενώ αποκαλούσε το Λομβάρδο και τους ομοϊδέατες του «αγύρτες» (Ζερβός - Ιακωβάτος, 1879). Μετά την Ένωση παραιτείται από το αξίωμα του ως βουλευτού της Εθνοσυνέλευσης και αναλαμβάνει τη θέση συμβούλου στο Συμβούλιο της Επικράτειας. Κατά τη διάλυση του τελευταίου, αποσύρεται από την πολιτική δράση και ασχολείται με τη μελέτη και τη συγγραφή (Πετράτος, 2006). Απεβίωσε το 1894.

5.1.2 Μομφεράτος Ιωσήφ

Ο Μομφεράτος γεννήθηκε το 1816 στην Κεφαλονιά. Γόνος φραγκικής οικογένειας, σπούδασε Νομική στην Πίζα και στο Παρίσι, όμως δεν άσκησε το επάγγελμα του δικηγόρου. Έδρασε μαζί με τον Ζερβό από τα αρχικά στάδια του ριζοσπαστισμού. Διατέλεσε μέλος του Κερκυραϊκού Κοινοβουλίου κατά την περίοδο της αγγλικής «Προστασίας». Ο Μομφεράτος, όντας ιδιαίτερος ένθερμος Ριζοσπάστης, προήγαγε τη λαϊκή κυριαρχία και το «δόγμα» της ισότητας, ελευθερίας και αδελφότητας, ιδέες που προήγαγε μέσω της εφημερίδας του «Αναγέννησις της Κεφαλονιάς» (Ζερβός - Ιακωβάτος, 1964) και για τις οποίες αργότερα αποκαλέστηκε ως «κομμουνιστής». Οι αγώνες του για την Ένωση τον οδήγησαν σε πολυετείς εξορίες. Ο Μομφεράτος, τάχθηκε υπέρ των «Παλαιών» Ριζοσπαστών και μαζί με τον Ζερβό δεν υπέγραψε το ψήφισμα της Ένωσης το 1864. Το ίδιο έτος συμμετείχε στη Β' Εθνοσυνέλευση και υποστηρίζει το πολίτευμα της αβασίλευτης δημοκρατίας. Κατά την Εθνοσυνέλευση ήταν ο μόνος που αρνήθηκε να υπογράψει το Σύνταγμα του 1864.

5.1.3 Λομβάρδος Κωνσταντίνος

Ο Λομβάρδος γεννήθηκε στη Ζάκυνθο το 1820. Ήταν γόνος επιφανούς οικογένειας αλλά λαϊκής οικογένειας. Ξεκίνησε τις ιατρικές σπουδές του στην Ιόνιο Ακαδημία το 1843 και τις ολοκλήρωσε στο Μόναχο. Τα περισσότερα βιογραφικά του στοιχεία, δημοσιοποιήθηκαν μετά τον θάνατο του, από την εφημερίδα «Ακρόπολις», στην οποία έγινε εκτενής αναφορά (Κόκκος, 1888). Όταν επέστρεψε στη Ζάκυνθο διατέλεσε σπουδαίο πολιτικό και κοινωνικό έργο. Στα πρώτα χρόνια από την επιστροφή του, άσκησε τη ιατρική του ιδιότητα, προσφέροντας φιλανθρωπικό έργο, ενώ συμμετείχε στα κοινά με σκοπό την τοπική ευημερία. Σύντομα, εκλέχθηκε αντιπρόσωπος Ζακύνθου και ξεκίνησε να εκδίδει την εφημερίδα «Παλιγγενεσία». Οι εξορίες των Ζερβού και Μομφεράτου, ήταν αφορμή για τον Λομβάρδο να αναδειχθεί σε κορυφαίο στέλεχος των Ριζοσπαστών. Ωστόσο, χωρίς να ενστερνίζεται πλήρως τη γραμμή του κόμματος, διατηρεί μόνο την ιδέα για την Ένωση. Ο Λομβάρδος, προσπάθησε με των γνωριμιών και των διασυνδέσεων του να μετατρέψει το ενωτικό ζήτημα των Επτανήσων σε ζήτημα διεθνούς πολιτικής (Καραπιδάκης, 2017). Το 1857, ο Λομβάρδος προτείνει στην Ιόνιο Βουλή το ψήφισμα για την Ένωση, κλιμακώνοντας έτσι τις διαφορές μεταξύ των Ριζοσπαστών. Τα μέσα που χρησιμοποιούσε ο Λομβάρδος για να πετύχει την Ένωση, συναρτήσε της χρονικής στιγμής και των διεθνών εξελίξεων που διαδραματίζονταν, οδήγησαν στη διάσπαση των Ριζοσπαστών και στην απόσυρση του Ζερβού από τις διαδικασίες της Ένωσης. Ο Λομβάρδος, αναλαμβάνει την αρχηγία των «Νέων» ή «Ενωτικών» Ριζοσπαστών. Ο ίδιος συνέχισε να αγωνίζεται σθεναρά για την Ένωση, ενώ μόλις ολοκληρώθηκε, συνέχισε την πολιτική του καριέρα ως βουλευτής Ζακύνθου ή ως υπουργός. Απεβίωσε το 1888.

5.1.4 Δομενεγίνης Φραγκίσκος Λαμπρινός

Ο Δομενεγίτης γεννήθηκε στη Ζάκυνθο το 1807. Ήταν γόνος επιφανούς οικογένειας, καταγεγραμμένης στο Libro d'Oro, με ρίζες από την Ιταλία. Σπούδασε μουσική στη Σιένα και Νομική στη Μπολόνια. Πέρα από πολιτική φιγούρα, υπήρξε ποιητής, ζωγράφος και μουσικοσυνθέτης της Επτανησιακής Μουσικής Σχολής. Ασχάστηκε τις Ριζοσπαστικές ιδέες και διακρίθηκε για την πατριωτική του δράση του τόσο στην

Ιόνιο Βουλή όσο και στους αγώνες της Επανάστασης. Διετέλεσε πληρεξούσιος Πατρών και τιμήθηκε για τις υπηρεσίες του στην πατρίδα με το Εθνικό Αριστείο του Αγώνος (Χαϊκάλη, 2013). Ως μέλος της ένατης Βουλής, υπέγραψε το ψήφισμα της Ένωσης και εξορίστηκε από τους Άγγλους στα Αντικύθηρα. Το 1853, υπέβαλε ψήφισμα μαζί με τους Λομβάρδο και Βερούκιο για την επιστροφή των εξόριστων Ζερβό και Μομφεράτο. Απεβίωσε το 1874.

5.1.5 Ζαμπέλης Ναπολέων

Ο Ζαμπέλης γεννήθηκε το 1809 στη Λευκάδα. Ολοκλήρωσε τις σπουδές του στη Νομική στην Ιταλία και στη Γαλλία. Επιστρέφοντας στην Κέρκυρα, όπου και διέμενε, άσκησε το επάγγελμα του δικηγόρου, ενώ παράλληλα αρθρογραφούσε στην εφημερίδα «Πατρίς». Το 1850, εκλέγεται ως βουλευτής Λευκάδος με το κόμμα των Μεταρρυθμιστών. Ο Ζαμπέλης εισηγήθηκε το 1848 τη μεταρρύθμιση για την ελευθεροτυπία και για την ελεύθερη επιλογή βουλευτών στον Αρμοστή Σίτον. Εκπόνησε επίσης, το νομοσχέδιο περί Υψηλής Αστυνομίας, προσβλέποντας στον περιορισμό της αυθαιρεσίας των Αρμοστών. Πέρα από τη σημαντική πολιτική του δράση, ο Ζαμπέλης, διατέλεσε Άρχοντας της Παιδείας, ενώ αποτέλεσε έναν από τους σημαντικότερους Κερκυραίους ευεργέτες αφού με τις διαθήκες του, παραχώρησε το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας του στο νησί. Το κληροδότημα του αξιοποιήθηκε για έργα αποξήρανσης των ελών και των λιμνών, νοσογόνες εστίες για τους νησιώτες καθώς επίσης και για την ενίσχυση κοινωφελών ιδρυμάτων (Ζαμίτ, 2012). Απεβίωσε το 1896.

5.1.6 Λειβαδάς Γεράσιμος

Ο Λειβαδάς γεννήθηκε το 1789 στην Κεφαλονιά. Γόνος ιδιαιτέρως εύπορης οικογένειας, σπούδασε Νομική στην Πάβια και στην Μπολόνια. Αποτέλεσε μέλος του Εθνικού Κομιτάτου της Βενετίας και μνηστήκε στη Φιλική Εταιρία (Λειβαδά, 2016). Επέστρεψε στην Κεφαλονιά το 1819 όπου μαζί με την οικογένεια του ενίσχυσε τους αγώνες της επανάστασης, τόσο με χρηματικές προσφορές, όσο και με την παραχώρηση κατοικιών που χρησιμοποιούνταν ως καταφύγια για τους

κατατρεγμένους. Ο Λειβαδάς, ως ένθερμος υποστηρικτής των επαναστατικών ιδεών και του διαφωτισμού, συγκρότησε πολιτικούς συλλόγους ενώ προέτρεπε τους νησιώτες να ασκήσουν το εθνικό τους καθήκον. Ο δραστήριος αντι-αγγλικός του βίος τον στοχοθέτησε πολλές φορές από τους διοικούντες Αρμοστές, με αποτέλεσμα τη φυλάκιση του πολλάκις, ενώ το 1849 στέλνεται σε εξορία μαζί με τον Ζερβό στους Παξούς για οκτώ μήνες (Παξιμαδοπούλου-Σταυρινού, 1980). Ο Λειβαδάς, εκλέγεται στη Θ' Ιόνιο Βουλή το 1850 και συνυπογράφει με τους δέκα ακόμα ομοϊδεάτες του Ριζοσπάστες το ψήφισμα της Ένωσης. Ως επίπτωση των αγώνων του, ο Λειβαδάς πτωχεύει αλλά διατηρεί αμείωτες τις προσπάθειες του για απαλλαγή από την «Προστασία» και ενσωμάτωση στο Ελληνικό Βασίλειο. Εκλέχτηκε βουλευτής στα ΙΒ' και ΙΓ' Ιόνια Κοινοβούλια και το 1862 συμμετείχε ως αντιπρόσωπος στη Β' Εθνοσυνέλευση. Απεβίωσε το 1876.

5.1.7 Μουστοξύδης Ανδρέας

Ο Μουστοξύδης γεννήθηκε το 1785 στην Κέρκυρα. Ήταν γόνος παλιάς αριστοκρατικής οικογένειας και σπούδασε –σε ηλικία μόλις δεκαπέντε ετών- Νομική στην Πάδοβα, όπου και απέκτησε, το 1805, τον διδακτορικό του τίτλο. Η δημοσίευση ιστορικής μελέτης για την Κέρκυρα και η πληθώρα πρωτότυπων μελετών που εξέδωσε συναρτήσκει με τη βαθιά γνώση της ιστορίας που κατείχε, συνέδραμαν στην αποδοχή του από πολλούς ευρωπαϊκούς πνευματικούς κύκλους στους οποίους δεν παρέλειπε να επευφημεί την πατρίδα του. Ονομάστηκε μέλος της Αρχαιολογικής Εταιρίας της Φλωρεντίας και της Ακαδημίας της. Επιστρέφοντας στην Κέρκυρα, δίδασκε αμισθί στο λύκειο και τιμήθηκε για την προσφορά του με τον τίτλο του «επίσημου ιστοριογράφου των νησιών της Επτανήσου». Ο Μαίτλαντ, αντιλαμβανόμενος την επιρροή προς την Ένωση και τις γνώσεις του Μουστοξύδη, τον εξόρισε και τον έπαψε από επίσημο ιστοριογράφο. Το 1828, ο τότε κυβερνήτης της Ελλάδος, Καποδίστριας, καλεί τον Μουστοξύδη και του αναθέτει την αναμόρφωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Ο Μουστοξύδης, εκτελώντας το έργο του, ασχολήθηκε με ποικίλα πολιτισμικά θέματα όπως οι τέχνες, οι αρχαιολογικές μελέτες, η τυπογραφία και άλλα, ενώ ίδρυσε το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο στην Αθήνα –το πρώτο της Ελλάδος- και τη Βιβλιοθήκη στην Αίγινα. Κατά τα έτη 1843 έως 1853 το περιοδικό «Ελληνομνήμων ή Σύμμικτα

ελληνικά» και εργάστηκε ως διευθυντής εφημερίδων και περιοδικών της εποχής (Νικοκάβουρα, 1963). Οι γνώσεις του, του επέτρεπαν να αναγνωρίσει την πολιτισμική και ιστορική αξία των αρχαιοτήτων και παρώθησε τον κυβερνήτη να συντάξει διάταγμα το οποίο προέβλεπε την καταστολή οποιασδήποτε ενέργειας πώλησης και εξαγωγής αρχαιοτήτων και παράλληλα ανέθεσε στους κρατικούς υπαλλήλους και στους δασκάλους την καταγραφή των αρχαιοτήτων που βρίσκονταν στην περιοχή τους (Καμπουράκης, 2019). Διατέλεσε Γερουσιαστής του τέταρτου Κοινοβουλίου, ενώ το 1849 εκλέγεται ως αντιπρόσωπος στη Βουλή και εν συνεχεία ως Πρόεδρος της, αξίωμα το οποίο αρνήθηκε. Ο Μουστοξύδης ως ένας ιδιαίτερα πνευματικός και μορφωμένος άνθρωπος πρόσφερε τα μέγιστα τόσο στην ιδιαίτερη πατρίδα του, όσο και σε όλη την Ελλάδα. Αξίζει να σημειωθεί πως όταν ο Όθωνας έγινε βασιλιάς, υπήρχε το σχέδιο να χτιστεί το παλάτι του στην Ακρόπολη, ένα σχέδιο που ματαιώθηκε χάρη στη προσπάθεια του Μουστοξύδη και άλλων, μέσω της αξιοποίησης των γνωριμιών που είχε κάνει κατά την επαγγελματική του σταδιοδρομία. Απεβίωσε το 1860.

5.1.8 Τυπάλδος Γεώργιος Ιακωβάτος

Γεννήθηκε το 1814 στην Κεφαλονιά. Γόνος επιφανούς οικογένειας, ξεκίνησε τις σπουδές του στην Ιόνιο Ακαδημία της Κέρκυρας όπου και απέκτησε το διδακτορικό του στη Νομική, ενώ αναγορεύτηκε εκ νέου διδάκτωρ από το Πανεπιστήμιο της Πίζας. Μελέτησε εκτενέστερα τις νομικές και πολιτικές επιστήμες στην Ιταλία και στο Παρίσι. Επιστρέφοντας στην Κεφαλονιά, άσκησε το δικηγορικό επάγγελμα. Ο Τυπάλδος, ξεχώρισε για τη ρητορική του ικανότητα και οι αγορεύσεις του στη Βουλή διατηρούσαν αμείωτο το ενδιαφέρον των ακροατών του. Το 1837 συνέταξε την «Ιστορία της Ιόνιας Ακαδημίας», η οποία έμεινε ανέκδοτη μέχρι το 1982, που εκδόθηκε από τον Ασδραχά Σπυρίδων. Βασική πεποίθηση του Τυπάλδου, ήταν πως για τη συσπείρωση του έθνους είναι απαραίτητη η ανάπτυξη του πολιτισμού με βασικότερο συστατικό την εθνική κοινή γλώσσα, ένα θέμα που ανέπτυξε στο συγγραφικό του έργο. Έμεινε γνωστός και για την ιδέα μιας ελληνοτουρκικής συνομοσπονδίας την οποία συνόδευσε η δήλωση του: «όπου ο Τούρκος βάζει το πόδι του, εκεί βρίσκεται η Ρωμιοσύνη» (Κιτσίκης, 2003). Ο Τυπάλδος ταύτισε τις ιδέες του με αυτές των πρωτοστατών Ριζοσπαστών Λειβαδά, Ζερβό και Πυλαρινό με τους

οποίους συμμετείχε σε πολιτικές κινήσεις ακόμα και όταν έμενε στην Πάτρα. Αφορμή για την έμπρακτη ενασχόληση του με την επτανησιακή πολιτική ήταν η απόλυση του αδερφού, το 1838, του από την Ιόνιο Ακαδημία που εργαζόταν ως καθηγητής Θεολογίας από τον τότε Αρμοστή Douglas, ενώ δύο χρόνια αργότερα στέλνεται σε δεκαοκτάμηνη εξορία. Ως βουλευτής στη Θ' Ιόνιο Βουλή ξεκίνησε την ανάγνωση του ψηφίσματος της Ένωσης, κατά τη διάρκεια του οποίου τον διέκοψε ο Αρμοστής Γουόρντ και στη συνέχεια ανέστειλε τη λειτουργία της Βουλής και ξεκίνησε εκδιώξεις και εξορίες για τους Ριζοσπάστες. Το γεγονός αυτό, σηματοδότησε τη διακοπή της ενεργούς πολιτικής παρουσίας του Τυπάλδου (Ζαφειράτου, 2013). Ο Τυπάλδος, έλαβε μέρος στη Β' Εθνοσυνέλευση και υπήρξε βουλευτής στην Αθηναϊκή Βουλή. Απεβίωσε το 1888.

5.1.9 Πυλαρινός Σταματέλος

Γεννήθηκε το 1796 στην Κεφαλονιά. Σπούδασε στο Παρίσι Ιατρική, όπου και διέμεινε για σειρά ετών και άσκησε το ιατρικό επάγγελμα. Πέρα από την επιμόρφωση του, επηρεάστηκε και ασπάστηκε τις ιδέες του Διαφωτισμού. Κατά την επιστροφή του από τη Γαλλία, διορίστηκε ως καθηγητής στην Ιόνιο Ακαδημία και κατόπιν προσκλήσεως του Καποδίστρια, διορίστηκε διοικητής της Δυτικής Ελλάδας. Η δολοφονία του Καποδίστρια, σηματοδότησε την εκκίνηση της πολιτικής του δράσης στο πλευρό των Ριζοσπαστών και το 1850, κατά τη διάρκεια της θητείας του στη Θ' Βουλή, υπέγραψε το ψήφισμα της Ένωσης, γεγονός που τον οδήγησε στην εξορία. Επιστρέφοντας από την εξορία, διετέλεσε βουλευτής της ενδέκατης Ιονίου Βουλής. Στο έργο του καταμετρώνται ποικίλα δοκίμια και πολιτικά άρθρα. Απεβίωσε το 1868.

5.1.10 Παδοβάς Στέφανος

Γεννήθηκε στην Κέρκυρα το 1807. Ακολούθησε τις νομικές επιστήμες στην Ιόνιο Ακαδημία και μετέπειτα στην Πάδοβα και στο Παρίσι, όπου και απέκτησε το

διδασκαλικό του τίτλο. Επιστρέφοντας στην Κέρκυρα, εξάσκησε το δικηγορικό καθώς και το δικαστικό επάγγελμα. Ως ενεργό μέλος των Ριζοσπαστών αφιέρωσε το πολιτικό του έργο σε αγώνες κατά της «Προστασίας» και υπέρ της Ένωσης. Διετέλεσε βουλευτής στη δωδέκατη Ιόνιο Βουλή και Πρόεδρος στη δέκατη τρίτη. Το βιογραφικό του εμπλουτίζει ο ρόλος του ως δικαστής και εισαγγελέας στην Κέρκυρα. Το 1865 εξελέγη βουλευτής στη Βουλή των Ελλήνων. Απεβίωσε το 1872.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την Ομηρική Ιθάκη ως τα Κερκυραϊκά Πασχαλινά έθιμα, τα Επτάνησα, βρίσκονται χαραγμένα στην ελληνική ιστορία και κουλτούρα. Στο πέρασμα των χρόνων, από το 1185 έως και το 1864, τα Ιόνια νησιά, βρίσκονται σε ξένη κυριαρχία από δυνάμεις της Δύσης. Οι Επτανήσιοι, έχουν καλύτερη τύχη ιστορικά από τους υπόλοιπους Έλληνες, αφού δεν βίωσαν τον τουρκικό ζυγό με τους ίδιους όρους, ωστόσο, παραμένουν υποτελείς και αποσπασμένοι από το Ελληνικό Βασίλειο για σχεδόν οκτώ αιώνες. Τα μοναρχικά καθεστώτα, οι συνθήκες φτώχειας και απαξίωσης, η εκμετάλλευση των εσόδων και των πόρων των νησιών και η διαρκής καταπάτηση των δημοκρατικών θεσμών και διαδικασιών, οδήγησε σταδιακά τους νησιώτες σε προσπάθειες απαγκίστρωσης από τις ξένες κυριαρχίες και ενσωμάτωσης με την Ελλάδα. Οι σαφείς επιρροές των Επτανησίων από τη Γαλλική Επανάσταση και τον Διαφωτισμό, συναρτήσκει του υψηλού μορφωτικού επιπέδου αρκετών νησιωτών συντέλεσαν στην υλοποίηση των προσπαθειών για την Ένωση. Η δημιουργία της Ιονίου Βουλής, ενός δημοκρατικού θεσμού που στα πρώτα χρόνια του παρέμεινε «βουβός», καθώς και η ανάπτυξη του Ριζοσπαστικού κινήματος αποτέλεσαν δύο από τους σημαντικότερους «καρπούς» αυτών των προσπαθειών. Η συνδρομή της Ιονίου Βουλής στην Ένωση αλλά και στη διατήρηση του εθνικού πνεύματος ήταν καταλυτική, με αποκορύφωμα την 21^η Μαΐου του 1864, όταν πλέον τα Επτάνησα προσαρτήθηκαν στο Ελληνικό Βασίλειο. Η Ένωση αυτή, αποτέλεσε το εφαλτήριο για την πληρέστερη εδαφική ολοκλήρωση της Ελλάδας. Χάρη στις ενέργειες και τους αγώνες της Ιονίου Βουλής και των στελεχών της, μέσα και έξω από αυτήν, η Ελλάδα κατάφερε να εμπλουτίσει την ιστορία και τον πολιτισμό της.

Μέσα από την παρούσα εργασία, γίνεται αντιληπτό πως παρά τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές αντιξοότητες των Επτανησίων επί σειρά πολλών ετών, το εθνικό τους φρόνιμα παρέμεινε αναλλοίωτο. Οι μαζικές, πολυετείς και πολλές φορές αιματηρές προσπάθειες των νησιωτών με κίνητρο την ατομική ελευθερία, τα ατομικά δικαιώματα και την ένωση τους με το ελληνικό Βασίλειο, τροφοδοτούνταν αδιάλειπτα από τους δημοκρατικούς θεσμούς και το όραμα φιλελευθερισμού. Η Ιόνιος Βουλή ήταν ένα από τα σημαντικότερα αποτελέσματα αυτού του οράματος. Οι Επτανήσιοι, δρώντας συλλογικά, κατόρθωσαν να επιτύχουν την ανεξαρτητοποίηση τους, γεγονός που επί δεκαετίες φαινόταν ουτοπικό.

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αναντίρρητα, το κτίριο της Ιονίου Βουλής φέρει στα θεμέλια του ιστορική αξία τεράστιας σημασίας τόσο για τους Επτανήσιους, όσο και για όλους τους Έλληνες, ενώ την ίδια στιγμή τραβάει τα βλέμματα χιλιάδων επισκεπτών και μελετητών ανά τον κόσμο, αφού τα Επτάνησα αποτέλεσαν κοινό παρονομαστή για την Ελλάδα και πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

Το Κοινοβούλιο των Ιονίων, σήμερα χρησιμοποιείται ως δημόσιο κτίριο το οποίο φιλοξενεί εκθέσεις, φεστιβάλ, συνεδριάσεις, ενώ παράλληλα, στις υποδομές του τελούνται πολιτικοί γάμοι και θεατρικές παραστάσεις. Οι ανωτέρω εκδηλώσεις συμβάλλουν στην προβολή και στην άμεσα λειτουργική αξιοποίηση του χώρου, ωστόσο, ο περιορισμός της χωρητικότητας του, συναρτήσει της ηλικίας και της ιστορικότητας του, μπορεί να καταστήσουν αυτού του είδους τις εκδηλώσεις επισφαλείς για τη διατήρηση του αν δεν διεκπεραιώνονται με τη δέουσα προσοχή και σύνεση.

Λόγω της πολιτισμικής του αξίας και του δημοκρατικού συμβολισμού του, στο κτίριο διατίθενται κρατικοί πόροι για τη συντήρηση του, όμως, οι παροχές του –πέραν της διάρκειας των εκδηλώσεων-, δεν προσφέρουν στον επισκέπτη την προσδοκώμενη ικανοποίηση. Παράλληλα, φαίνεται πως η συνδρομή της τοπικής αυτοδιοίκησης στην προβολή του ιστορικού κτιρίου και στη συμπερίληψη του στα σημαντικότερα ιστορικά μνημεία της Κέρκυρας για το ευρύ κοινό, να είναι ανεπαρκής.

Σε ό,τι αφορά τη σχετική με την Ιόνιο Βουλή βιβλιογραφία, υπάρχει διαθέσιμη πληθώρα κειμένων και μελετών, προερχόμενη κυρίως από Επτανήσιους, γεγονός που καταδεικνύει τη χαμηλή συγκριτικά, «ιστορική δημοτικότητα» της, πράγμα οξύμωρο αν αναλογιστεί κανείς πως η Ιόνιος Βουλή αποτέλεσε την πρώτη Βουλή της Ελλάδος, προγενέστερη της Βουλής των Ελλήνων.

Προκειμένου να υπερκερασθούν οι ανωτέρω αδυναμίες προτείνεται ο εμπλουτισμός της εμπειρίας του επισκέπτη με τη χρήση τεχνολογικών και μη μέσων. Συγκεκριμένα, η διατήρηση μίας μόνιμης έκθεσης με απεικονίσεις και εκθέματα αύξουσας χρονολογικής σειράς, στην οποία θα αποτυπώνονται τα γεγονότα και τα πρόσωπα που σχετίζονται με τον συγκεκριμένο θεσμό. Με αυτόν τον τρόπο, το Κοινοβούλιο

μπορεί να αποκτήσει πρόσθετη μουσειακή αξία. Επίσης, η βιντεοσκόπηση μίας πιστής αναπαράστασης των καίριων συνεδριάσεων της Βουλής θα οδηγούσε τον επισκέπτη να βιώσει ιδίοις όμμασι την εκάστοτε συνεδρίαση αλλά και να «γνωρίσει» τα πρόσωπα που μάχονταν πολιτικά εκείνη την περίοδο. Παράλληλα με τα ανωτέρω, η τακτική οργάνωση ημερίδων με στόχο την ανάδειξη της ιστορίας που «κρύβεται» στα θεμέλια της Ιονίου Βουλής και η κοινοποίηση τους μέσω των τοπικών και εθνικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων αλλά και των λοιπών δημόσιων φορέων μπορεί να συνδράμει αποτελεσματικά στη μεταλαμπάδευση των σημαντικών ιστορικών γνώσεων των Επτανήσων, σε πρώτη φάση στον ελληνικό χώρο και δευτερεύοντος στον ευρωπαϊκό με τον οποίο τα Επτάνησα συνδέθηκαν άμεσα επί σειρά αιώνων.

Τέλος, η δημιουργία ιστοσελίδας για την Ιόνιο Βουλή στην οποία θα περιλαμβάνεται η ιστορική αναδρομή των νησιών και του θεσμού, συνοδευόμενη από ψηφιακά τεκμήρια και εικονική περιήγηση θα συνδράμει στην αύξηση της δημοτικότητας και της επισκεψιμότητας του κτιρίου, ενώ ενδέχεται να αποτελέσει κίνητρο για περαιτέρω ατομική έρευνα και εμβάθυνση στο θέμα.

Είναι πολύ σημαντικό σε ένα ιστορικό κτίριο τέτοιου βεληνεκούς, όπως αυτό της Ιονίου Βουλής, να διατίθενται οικονομικοί πόροι, όχι μόνο όταν αυτό χρήζει άμεσης συντήρησης, αλλά τακτικά, προκειμένου πέρα από την απαραίτητη συντήρηση του να εξυπηρετείται η σωστή φύλαξη, ο εξοπλισμός και η προβολή του.

Ο σεβασμός και η ανάδειξη τέτοιων μνημείων ισοδυναμούν με το σεβασμό και την ανάδειξη της ίδιας της Επτανησιακής και Ελληνικής Ιστορίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αβούρης, Σ., 1965. *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια: Ιόνιοι Νήσοι*. Αθήνα: Αθανασίου Μαρτίνου.

Αγγελομάτη - Τσουγκαράκη, Ε., 1997. *Η Ιόνιος Ακαδημία: Το Χρονικό της Ίδρυσης του Πρώτου Ελληνικού Πανεπιστημίου (1811-1824)*. Αθήνα: Εταιρεία Αρχαικών Μελετών και Εκδόσεων "Ο Μικρός Ρωμηός".

Αγοροπούλου-Μπιρμπίλη, Α., 1983. *Το Έργο του Αρχιτέκτονα Ιωάννη Χρόνη*. Κέρκυρα: Κερκυραϊκά Χρονικά.

Αδαμαντία, Σ., 2012. *Επτάνησα: Από την Ένωση με την Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση*. Αθήνα: Ζαθεον Πυρ.

Αλισανδράτος, Γ., 1970. *Ιωσήφ Μομφερράτου, Αυτοβιογραφικά Σημειώματα. (Συμβολή στον Επτανησιακό Ριζοσπαστισμό)*. Κέρκυρα: Αναγνωστική Εταιρία Κερκύρας.

Αλισανδράτος, Γ., 1984. *Ο Επτανησιακός Ριζοσπαστισμός (1848-1964) κι η σχέση του με τις Γαλλικές Επαναστάσεις του 1789 και 1848 και το Ιταλικό Risorgimento*. Αθήνα: Κεντρο Μελετών Ιονίου.

Αλισανδράτος, Γ., 2008. *Επτανησιακός Ριζοσπαστισμός: το Σχίσμα*. Αθήνα: Μουσείο Μπενάκη.

Αλισανδράτος, Γ., 2008. *Κείμενα για τον Επτανησιακό Ριζοσπαστισμό*. Αθήνα: Μουσείο Μπενάκη.

Αργυρός, Α., 2019. *Τα Επτάνησα Μετά την Ένωση με την Ελλάδα*. s.l.:Αυτοέκδοση.

Βαβούσκος, Α., 2016. Η Εκκλησιαστική Ένωση της Επτανήσου με την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος. Στο: *Κερκυραϊκά Χρονικά*. Κέρκυρα: Εταιρεία Κερκυραϊκών Σπουδών, p. 471.

Βερύκιος, Σ., 1964. *Ιστορία των "Ηνωμένων Κρατών" των Ιονίων Νήσων*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.

Ζαμίτ, Λ., 2012. *Διαπρεπείς Κερκυραίοι 16ου – 19ου αιώνα Η Ζωή και το Έργο τους*. Κέρκυρα: Εταιρεία Κερκυραϊκών Σπουδών.

Ζαφειράτου, Θ., 2010. Το Πέρασμα της Κεφαλονιάς από το Ιόνιο Κράτος στο Ελληνικό Βασίλειο (η Νομαρχία Κεφαλληνίας - οι Δήμοι - οι πρώτοι δημοτικοί άρχοντες). Στο: *Κεφαληνιακά Χρονικά*. Αργοστόλι: s.n.

- Ζαφειράτου, Θ., 2013. *Γεώργιος Τυπάλδος Ιακωβάτος. Ο "Άνθρωπος", ο Πολιτικός*. Κεφαλονιά: Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Διδακτορική Διατριβή.
- Ζερβός - Ιακωβάτος, Η., 1879. *Το Ενωτικόν Ζήτημα και η Αγυρτεία Αποκαλυπτόμενα*. σ.λ.:Ιδιωτική Έκδοση.
- Ζερβός - Ιακωβάτος, Η., 1889. *Κριτική επί των Σύγχρονων Μυθιστορημάτων*. Κεφαλονιά: Τυπογραφείο Λέων.
- Ζερβός - Ιακωβάτος, Η., 1964. *Επτανησιακός Ριζοσπαστισμός. Αφιέρωμα στα εκατόχρονα της Ενώσεως 1864 - 1964*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.
- Ζερβός-Ιακωβάτος, Η., 1849. Η Τάσις του Ελληνικού Πνεύματος. *Φιλελεύθερος*, pp. 1-2.
- Ζώης, Λ., 1955. *Η Ιστορία της Ζακύνθου*. Αθήνα: σ.η.
- Καραπιδάκης, Ν., 2017. *Οι τελευταίοι Ριζοσπάστες*, Αθήνα: σ.η.
- Κατσαρός, Σ., 1983. *Χρονικά των Κορυφών*. Κέρκυρα: Εκδόσεις Κατσαρού.
- Κιτσίκης, Δ., 2003. *Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας.
- Κλήμης, Ο. - Κ., 2002. *Ιστορία Νήσου Κέρκυρας*. Αθήνα: Εκδόσεις Τυπωθήτω.
- Κόκκος, Δ., 1888. Ελέγειον Εις Κωνσταντίνον Λομβάρδον. *Ακρόπολις*, p. 1.
- Κονόμος, Ν., 1983. *Ζάκυνθος, πεντακόσια χρόνια - Πολιτική Ιστορία*. Αθήνα: Αθήνα.
- Κούκκου, Ε., 1983. *Ιστορία των Επτανήσων από το 1797 μέχρι την Αγγλοκρατία*. Αθήνα: Παπαδήμας.
- Κουρκουμέλης, Ν., 2015. Οι Ριζοσπάστες και η Δημόσια Εκπαίδευση του Ιονίου Κράτους. Τα Όρια της Αντιπολίτευσης και της Αντίδρασης. *Πάπυροι - Επιστημονικό Περιοδικό*, Τόμος Δ' , pp. 165-186.
- Λάσκαρης, Σ., 1930. *Ο Τρικούπης και η Ένωσις των Επτανήσων*. Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης.
- Λεοντσίνης, Γ., 2003. *Ζητήματα Επτανησιακής Κοινωνικής ιστορίας*. Αθήνα: Αφοι Τολίδη.
- Λούντζης, Ε., 1971. *Τα Επτάνησα επί Γάλλων Δημοκρατικών, 1797 – 1799*. Κέρκυρα: Τυπογραφείο Δούβαλη-Πασχάλη.
- Λούντζης, Ν., 2007. Από τους Γάλλους Δημοκρατικούς έως τον 21ο αιώνα. Στο: *Ιόνιοι Νήσοι, Ιστορία και Πολιτισμός*. Αθήνα: Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.
- Μαυρογιάννης, Γ., 1889. *Ιστορία των Ιονίων Νήσων*. Αθήνα: Παλιγγενεσίας.

- Μεταλληνός, Γ., 2004. *Η Εκκλησιαστική Αφομοίωση της Επτανήσου ως Εξέλιξη του Ελλαδικού Αυτοκέφαλου*. Αθήνα: Πρότυπες Θεσσαλικές Εκδόσεις.
- Νικοκάβουρα, Α., 1963. *Επιστολές Ανδρέα Μουστοζύδη. Θησαυρίσματα*. Κέρκυρα: Ελληνικό Ινστιτούτο Βενετίας.
- Νικολάου, Χ., 1996. *Διεθνείς Συνθήκες*. Αθήνα: Εκδόσεις Φλώρος.
- Νικολούδης, Ν., 2018. *Νεοελληνική και Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία - Καθοριστικές Πτυχές, Γεγονότα και Πρόσωπα*. Θεσσαλονίκη: Σταμούλη Α.Ε..
- Πανίτσας, Κ., 1994. Συνοπτική Ιστορική και Οικονομική Διεύρυνση της Βιομηχανικής και Βιοτεχνικής Ανάπτυξης της Ζακύνθου από το 1864 έως το 1876. Στο: *Κεφαλληνιακά Χρονικά*. Αργοστόλι: Εταιρεία Κεφαλληνικών Ιστορικών Ερευνών.
- Παξιμαδοπούλου-Σταυρινού, Μ., 1980. *Οι Εξεγέρσεις της Κεφαλληνίας Κατά τα Έτη 1848 και 1849*. Αθήνα: Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Ερευνών.
- Πετράτος, Π., 2006. *Οι Πολιτικές Λέσχες στην Κεφαλονιά κατά την Περίοδο της Αγγλοκρατίας*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπίστημιο Θεσσαλονίκης. Διδακτορική Διατριβή.
- Πετράτος, Π., 2016. Το Ενωτικό Ψήφισμα των Ριζοσπαστών στη Θ' Ιόνιο Βουλή. *Κεφαλονίτικη Πρόοδος*, 02 04, pp. 38-42.
- Πετρονικολός, Κ., 1977. *Ο Εθνικός Ύμνος των Ελλήνων*. Αθήνα: Φαιστός.
- Πλουμίδης, Σ., 2016. Το Επτανησιακό Ζήτημα στην Ελληνική Πολιτική (1833-1864). Στο: *Κερκυραϊκά Χρονικά*. Κέρκυρα: Εταιρεία Κερκυραϊκών Σπουδών, p. 66.
- Αποπ., 1864. *Πρακτικά των Συνεδριάσεων της εν Αθήναις Β' των Ελλήνων Συνελεύσεως*. Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο, p. 292.
- Πυλαρινός, Θ., Τζιβάρα, Π. & Καρύδης, Σ., 2016. *Κερκυραϊκά Χρονικά - Ι' Διεθνές Πανιώνιο Συνέδριο*. Κέρκυρα: Ιδέα & Τύπος.
- Σπύρου, Β., 1964. *Ιστορία των "Ηνωμένων Κρατών" των Ιονίων Νήσων*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.
- Συλλογικό., 1977. *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους: Νεώτερος Ελληνισμός από το 1833 έως 1881*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.
- Συλλογικό, 1991. *Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.
- Συλλογικό, 2004. *Επτάνησα: 140 Χρόνια από την Ένωση με την Ελλάδα*. Αθήνα: Βουλή των Ελλήνων.
- Χιώτος, Π., 1874. *Ιστορία του Ιονίου Κράτους από Συστάσεως Αυτού Μέχρι Ενώσεως (Έτη 1815-1864)*. Ζάκυνθος: Τυπογραφείον η Επτάνησος.

Ξένη Βιβλιογραφία

Lord Frewen, W., 1897. *Sir Thomas Maitland, the mastery of the Mediterranean*. New York: Longmans, Green & co.

Merriman, J., 1996. *A History of Modern Europe, Vol. 2: From the French Revolution to the Present, Third Edition 3rd Edition*. New York: W.W. Norton & Co..

Xenos, S., 1865. *East and West : A Diplomatic History of the Annexation of the Ionian Islands to the Kingdom of Greece*. London: Trübner.

Εξωτερικές Πηγές

Anon., 2020. *Ημέρα Ζακύνθου*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: www.imerazante.gr
[Πρόσβαση 20 02 2021].

Anon., χ.χ. *Corfu Advisor*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: www.corfuadvisor.com
[Πρόσβαση 17 02 2021].

Anon., χ.χ. *Corfu Museum*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.corfu-museum.gr>
[Πρόσβαση 17 02 2021].

Anon., χ.χ. *Αναγνωστική Εταιρία Κέρκυρας*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: www.anagnostiki-etairia-kerkyras.eu
[Πρόσβαση 27 02 2021].

Anon., χ.χ. *Βουλή των Ελλήνων*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: www.hellenicparliament.gr
[Πρόσβαση 05 03 2021].

Britannica, T. E. ο. E., 1998. *Britannica*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: www.britannica.com
[Πρόσβαση 15 02 2021].

Hellenic Parliament TV., 2019. *Δημοκρατία Κέκληται : «Ιόνιος Βουλή»*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: www.youtube.com
[Πρόσβαση 05 03 2021].

Godechot, J., 1998. *Britannica*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: www.britannica.com
[Πρόσβαση 15 02 2021].

Βλάσσης, Ν., 2020. *Δημοκρατική*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: www.dimokratiki.gr
[Πρόσβαση 27 02 2021].

Καμπουράκης, Δ., 2019. *NewsIt*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: www.newsit.gr
[Πρόσβαση 28 02 2021].

Κουρκουμέλης, Ν., 2020. *Academia.edu και Corfu Museum*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: www.corfu-museum.gr
[Πρόσβαση 18 02 2021].

Λειβαδά, Ε., 2016. *Λευκαδίτικα Νέα*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.kolivas.de>
[Πρόσβαση 26 02 2021].

Ματιάτος, Χ., 2003. *Η Καθημερινή*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.kathimerini.gr>
[Πρόσβαση 28 02 2021].

Ρεπούλιος, Η., 2015. *Ιστορική έρευνα: Η Συμβολή της Κέρκυρας στον Κοινοβουλευτισμό*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: www.vouleftes-kerkyras.com

Χαϊκάλη, Ν., 2013. *Ημέρα Ζακύνθου*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: www.imerazante.gr
[Πρόσβαση 26 02 2021].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

(Κουρκουμέλης, 2020)

Σχέδιον Ψηφίσματος της Βουλής των Αντιπροσώπων

Επειδή η ανεξαρτησία, η κυριαρχία και η εθνικότης εκάστου λαού, είναι δικαιώματα φυσικά και απαράγραπτα.

Επειδή ο Λαός της Επτανήσου απαρτίζων μέρος αναπόσπαστον της Ελληνικής φυλής, στερείται σήμερον της πραγματικής απολαυής και εξασκήσεως των τοιούτων δικαιωμάτων.

Επειδή προς τοις άλλοις εξέλειψαν πλέον αι αφορμαί, ένεκα των οποίων ετέθη υπό την Αγγλικήν Προστασίαν, δυνάμει συνθήκης, εις την οποίαν ουδεμίαν ποτέ έδωκε συγκατάθεσιν .

Επειδή, τέλος, μερίς τις της Ελληνικής φυλής εις την οποίαν ανήκει δηλαδή η απελευθερωμένη Ελλάδα, ανέκτησε τα κυριαρχικά και εθνικά αυτής δικαιώματα.

Δι' όλα ταύτα η πρώτη ελευθέρα Βουλή των αντιπροσώπων της Επτανήσου, διακηρύττει:

‘Οτι η ομόθυμος στερεά και αμετάτρεπτος θέλησις του Επτανησιακού λαού είναι η ανάκτησις της ανεξαρτησίας του, και η Ένωσις αυτού με το λοιπόν Έθνος του την απελευθερωμένην Ελλάδα.

Η παρούσα διακήρυξις θέλει διαβιβασθή, διά διαγγέλματος της Βουλής προς την προστατίδα Δύναμιν, όπως διά των αρμοδίων μέσων διακοινώση αυτήν, εις τάς λοιπάς της Ευρώπης Δυνάμεις, διά νά ενεργήσωσιν ομού πρός ταχείαν αυτής πραγματοποίησιν

Εν τη Βουλή των αντιπροσώπων τη 26η Νοεμβρίου 1859 εα

Οι αντιπρόσωποι

Γεράσιμος Α. Λιβαδας, Ναδάλης Δομενεγίνης, Άγγελος Δεσύλλας, Φραγκίσκος Δομενεγίνης, Ηλίας Ζερβός, Ιωσήφ Μομφερράτος, Τηλέμαχος Παϊζης, Ιωάννης

Τυπάλδος-Δοτοράτος, Σταματέλος Πυλαρινός, Γεώργιος Τυπάλδος-Ιακωβάτος,
Χριστόδουλος Ποφάντης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

(Κουρκουμέλης, 2020)

Η ΙΑ Βουλή παμψηφεί διακηρύττει:

Μόνη επιθυμία και θέλησής μας είναι η παύσις της Προστασίας και η Ένωσις της Επτανήσου μετά της Ελευθέρου Ελλάδος.

Ότι τούτο καθείς των αντιπροσώπων είναι έτοιμος να το υπογράψει ουχί απλώς διά της μελάνης αλλά δι' αυτού του αίματός του.

Ότι ο ξενισμός ουδέποτε θα εύρη υποστήριξιν εν Επτανήσω και ότι η βία, μόνη η βία, δύναται να μας διακρατήση εις την τωρινήν πολιτικήν μας κατάστασιν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

(Κουρκουμέλης, 2020)

Η ΒΟΥΛΗ ΤΗΣ ΕΠΤΑΝΗΣΟΥ

Εκλεχθείσα συνεπεία προσκλήσεως της Προστάτιδος Δυνάμεως και συνελθούσα όπως οριστικώς αποφανθή περί της εθνικής αποκαταστάσεως του Ιονίου λαού, πιστώς δε εκδηλούσα τον διάπυρον πόθον και την άνωθεν σταθεράν αυτού θέλησιν και συμφώνως προς τας προηγηθείσας ευχάς και διακηρύξεις των ελευθέρων Ιονίων Βουλών

ΨΗΦΙΖΕΙ

Αι νήσοι Κέρκυρα, Κεφαλληνία, Ζάκυνθος, Λευκάς, Ιθάκη, Κύθηρα, Παξοί και τα εξαρτήματα αυτών ενούνται μετά του Βασιλείου της Ελλάδος, όπως εσαεί αποτελούσιν αναπόσπαστον αυτού μέρος εν μιά και αδιαιρέτω Πολιτεία υπό το Συνταγματικόν σκήπτρον της Αυτού Μεγαλειότητος του Βασιλέως των Ελλήνων Γεωργίου του Α' και των διαδόχων αυτού.

Εγένετο εν τω Βουλευτηρίω

Κερκύρα τη 23η Σεπτεμβρίου του Σωτηρίου έτους 1863.